



WOONWENSEN VAN SENIOREN IN VEENENDAAL

Masterscriptie

Louise Riedijk
2786168
28-06-24

Dr. K. Terlouw
Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht



Bron: VerhoevenCS. (2023). *Spoorzone*. <https://venhoevencs.nl/projects/station-district-veenendaal/>

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt mijn masterscriptie, een onderzoek naar de woonwensen van senioren in Veenendaal. Ik hoop met dit onderzoek af te studeren voor de master Urban and Economic Geography aan de Universiteit Utrecht. Dit onderzoek is ontstaan vanuit gemeente Veenendaal, waar ik vanaf maart stage heb gelopen en samen met medestudent Dae Barentz een adviesrapport heb geschreven voor de gemeente. Dit adviesrapport ging ook over de woonwensen, maar in het rapport zijn deze woonwensen praktisch vertaald naar aanbevelingen. In deze scriptie zal een meer theoretische duiding worden gegeven aan de woonwensen.

Ik wil vanaf deze plaats graag mijn scriptiebegeleider Kees Terlouw en mijn stagebegeleider Scott de Boer bedanken voor de goede begeleiding tijdens het schrijven van mijn scriptie. Ook een speciaal bedankje voor Dae, samenwerken met jou was erg motiverend en natuurlijk heel gezellig. Ook bedankt aan alle respondenten die mee hebben gewerkt aan het onderzoek.

Veel leesplezier gewenst!

Louise Riedijk

Samenvatting

Door een vergrijzende samenleving zijn steeds meer senioren op zoek naar een geschikte woning. Vanuit de gemeente Veenendaal is daarom een onderzoek geïnitieerd om de woonwensen van senioren in kaart te brengen. Dit met het oog op de herontwikkeling van Het Ambacht, een huidig industrieterrein in de gemeente Veenendaal. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de woonwensen van senioren. Hiertoe wordt gekeken naar de verschillende factoren die woonwensen van senioren beïnvloeden en hoe die factoren met elkaar samenhangen. In dit onderzoek staat daarom de volgende onderzoeksvraag centraal: *Waarom verschillen de woonwensen van senioren in Veenendaal van elkaar?*

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag is gekozen voor een kwalitatief onderzoek, in de vorm van interviews. Door middel van organisaties in Veenendaal, die in contact staan met senioren, zijn ruim dertig respondenten gevraagd mee te werken aan de interviews. Tijdens deze interviews zijn vragen gesteld over de ideale woning en leefomgeving van de senioren. Ook vragen over mobiliteit en sociaal contact zijn aan bod gekomen. Daarnaast is de respondenten gevraagd naar hun voorkeur op het gebied van woonvormen. Als laatste is er gevraagd naar de mening van de respondenten over Het Ambacht.

De meeste senioren geven aan dat ze in een gelijkvloers appartement willen wonen met een balkon. Het appartement moet toegankelijk zijn, dus zonder drempels en met brede deuren. Daarnaast is een groene omgeving erg belangrijk volgens de senioren. Ook voorzieningen in de buurt is veelgenoemd als onmisbaar voor senioren. Openbaar vervoer is voor de meeste respondenten niet heel belangrijk, maar kan in de toekomst wel een grotere rol gaan spelen naarmate de senioren ouder worden. Op gebied van sociaal contact geven veel senioren aan dat ze een gemeenschapsruimte in hun leefomgeving willen.

Op het gebied van woonvormen zijn de wensen van de senioren meer verdeeld. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat ze in een gemeenschappelijke woonvorm zouden willen wonen. Het gaat hierbij dan om een vorm met zelfstandige appartementen, met een gedeelde ruimte voor activiteiten.

Uit dit onderzoek blijkt ook dat er verschillen bestaan tussen de woonwensen van senioren, vooral in grootte en woonvorm. Om de verschillen helder te krijgen zijn er drie seniorenprofielen opgesteld. Verschillende factoren worden hierin meegenomen, waarvan vitaliteit een belangrijke rol speelt. Als eerste de vitale en zelfstandige senioren, met de grotere zelfstandige appartementen. Dit zijn vaak de senioren die nu nog in een grote woning wonen en die niet te veel ruimte willen inleveren en ook nog ruimte nodig hebben voor hobby's en familie. Daarnaast zijn er de vitale en sociale senioren, die in een

gemeenschappelijke woonvorm willen wonen met andere senioren of soms zelfs met andere generaties. Als laatste de minder vitale en zelfstandige senioren die vaak kleinere appartementen willen met beschikbare zorg in bijvoorbeeld een seniorencomplex.

Deze verschillen in woonwensen kunnen worden verklaard door verschillende factoren, zoals leeftijd, vitaliteit, huidige woonsituatie en persoonlijkheid. Dit zorgt ervoor dat de woonwensen van senioren van elkaar verschillen, maar deze factoren zorgen er ook voor dat de woonwensen kunnen veranderen naar mate de senioren ouder worden. Er bestaat een spanningsveld tussen aan de ene kant de wensen van de respondenten, beïnvloedt door persoonlijkheid, leeftijd, en huidige woonsituatie, en aan de andere kant de omstandigheden waar de respondenten geen invloed op uit kunnen oefenen, zoals gezondheid en levensomstandigheden. Door het ouder worden kan de gezondheid achteruitgaan, waardoor de senioren van bijvoorbeeld van het profiel vitaal en zelfstandig, naar minder vitaal en minder zelfstandig gaan. Ze hebben dan eerder behoefte aan een klein appartement in een rustige omgeving in plaats van een groot appartement op een plek met veel reuring. De woonwensen van senioren zijn dus niet statisch, maar kunnen in de loop van de tijd veranderen.

Als laatste is onderzocht hoe de woonwensen van senioren gerealiseerd kunnen worden in Het Ambacht. Veel van deze wensen kunnen een plek krijgen in de nieuwe buurt, zoals appartementen, gemeenschappelijke woonvormen en ruimtes, een sociale wijk met genoeg groen en voorzieningen. Toch kunnen niet alle woonwensen van de senioren waar worden gemaakt. Zo zal er geen ruimte zijn voor grondgebonden seniorenwoningen en heeft de wijk een stads karakter met hoogbouw, wat in strijd kan zijn met de ruim opgezette, dorpse wijken die sommige senioren wensen. Het is van belang dat de gemeente Veenendaal inspeelt op de verscheidenheid in woonwensen, aan de hand van de drie profielen. Door een variatie aan mogelijkheden te creëren is de kans groter dat er voor veel seniorenwoningen worden gerealiseerd die passen bij hun behoeften. Hierdoor kan er een verhuisbeweging op gang komen en komen er weer nieuwe woningen vrij voor bijvoorbeeld gezinnen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	4
1. Inleiding	9
1.1 Introductie	9
1.2 Doel en Relevantie.....	9
1.3 Onderzoeksvragen.....	11
1.4 Leeswijzer	11
2. Geografische context	12
2.1 Veenendaal.....	12
2.2. Het Ambacht.....	12
3. Theoretisch Kader	14
3.1 Woonvormen	14
3.1.1 Aging in Place.....	15
3.1.2 Geclusterde woonvormen.....	18
3.1.3 Verpleeghuizen	20
3.1.4 Conclusie	21
3.2 Age-Friendly Cities	22
3.3 Woonwensen van senioren.....	24
3.4 Verschillende senioren	28
4. Methodologie	30
4.1 Dataverzameling	30
4.2 Data-analyse.....	32
4.3 Validiteit en betrouwbaarheid	32
5. Resultaten.....	33
5.1 Woonwensen van senioren.....	33
5.1.1 Woning.....	33
5.1.2 Leefomgeving	34
5.1.3 Mobiliteit	36

5.1.4 Sociale contacten	37
5.1.5 Woonvormen	38
5.1.6 Drie verschillende seniorenprofielen	42
5.2 Factoren die verschillen veroorzaken.....	44
5.2.1 Leeftijd	44
5.2.2 Gezondheid	45
5.2.3 Persoonlijkheid	46
5.2.4 Huidige woonsituatie	47
5.2.5 Levensgebeurtenissen.....	48
5.2.6 Samenhang factoren	48
5.2.7 Conclusie	49
5.3 Realiseerbaarheid in Het Ambacht	50
5.3.1 Woningen	50
5.3.2 Leefomgeving	51
5.3.3 Mobiliteit	51
5.3.4 Sociale contacten	51
5.3.5 Woonvormen	52
5.3.6 Conclusie	52
6. Conclusie en discussie	53
6.1 Conclusie	53
6.2 Discussie en aanbevelingen	56
6.3 Reflectie	57
Referenties	58
Bijlagen	64
Bijlage 1 Topiclist	64
Bijlage 2 Spectrum Woonvormen	69
Bijlage 3 Moodboard Het Ambacht	70
Bijlage 4 Codelijst	71

Figuren- en tabellenlijst

Figuren:

Figuur 1 De Spoorzone met verschillende ontwikkelgebieden.....	9
Figuur 2 Visie voor het Ambacht, Veenendaal.....	12
Figuur 3 Woonvormen in Nederland.....	14
Figuur 4 Active Aging.....	23
Figuur 5 Onderdelen van een Age-Friendly City.....	24
Figuur 6 Verschillenden woonprofielen.....	29
Figuur 7 Het Discmodel gekoppeld aan woonprofielen.....	30
Figuur 8 Voorkeur respondenten woonvormen.....	40
Figuur 9 Drie clusters in woonvormen spectrum.....	43

Tabellen:

Tabel 1 Woonwensen van senioren.....	26
--------------------------------------	----

1. Inleiding

1.1 Introductie

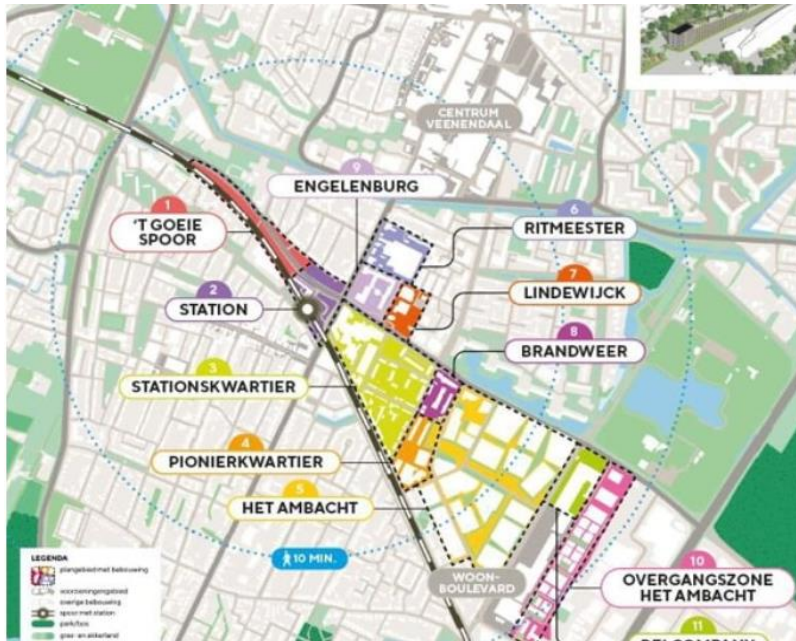
Nederland heeft net als veel andere Europese landen te maken met een toenemende vergrijzing. Niet alleen komen er meer senioren, maar ook worden de senioren steeds ouder en blijven ze dus langer leven (Centraal Bureau voor de Statistiek, z.d.). Door de toenemende vergrijzing in Nederland stijgt de vraag voor woningen die passen bij de behoeften van senioren. Volgens Van den Berg (2024) gaan de komende jaren ongeveer 300 duizend senioren op zoek naar voor hun geschikte huisvesting. Echter, die geschikte huisvesting ontbreekt nu vaak nog (Van den Berg, 2024). Het is daarom van belang dat er nieuwe woningen gebouwd worden die inspelen op de behoeften van senioren. Als er geschikte woningen gebouwd worden voor senioren kan er bovendien doorstroming in gang worden gezet. Vaak wonen senioren nu nog in te grote woningen die ze als het ware bezet houden voor anderen op de woningmarkt. Om een verhuisbeweging op gang te krijgen is het van belang om te onderzoeken wat de senioren kan verleiden om te verhuizen en wat hun wensen zijn op het gebied van wonen. Wanneer ouderen kunnen verhuizen naar passende woningen, komen de grotere woningen vrij voor bijvoorbeeld gezinnen (Van den Berg, 2024). Inzicht in de woonwensen van senioren en wat deze woonwensen beïnvloedt kan dus helpen om geschikte huisvesting voor senioren te realiseren.

1.2 Doel en Relevantie

Net zoals de rest van Nederland heeft de gemeente Veenendaal ook te maken met deze problematiek. Daarom wil de gemeente Veenendaal inspelen op dit probleem door woningen te realiseren die passen bij de wensen van senioren. Om tegemoet te komen aan de toenemende woningvraag heeft de gemeente besloten de Spoorzone te herontwikkelen (zie afbeelding 1). Binnen de Spoorzone zal begonnen worden met Het Ambacht, een gemixte buurt met veelal hoogbouw en een stads karakter. In deze nieuwe complexen zal de gemeente ruimte vrijhouden voor toekomstbestendige woningen die geschikt zijn voor senioren. Het Ambacht moet dan wel een aantrekkelijke buurt zijn voor de senioren om te wonen. De gemeente Veenendaal heeft nu nog geen goed beeld wat senioren nodig hebben op het gebied van een woning en de leefomgeving. Daarom is het doel van dit onderzoek om te weten te komen wat de woonwensen zijn van de senioren en wat ervoor zorgt dat deze woonwensen verschillen van elkaar. Dit is van belang voor de gemeente Veenendaal, maar ook voor andere gemeenten en woningcorporaties. Dit onderzoek is dus tot stand gekomen vanuit een praktische vraag van de gemeente Veenendaal, wat ook een praktische invalshoek aan het onderzoek geeft. Op basis van de woonwensen van senioren is een adviesrapport geschreven voor de gemeente, wat deels overlapt met dit onderzoek. Echter,

dit onderzoek is in de wetenschappelijke context geplaatst en heeft een onderzoeksvraag die een hiaat in de wetenschappelijke literatuur vult.

Figuur 1 De Spoorzone met verschillende ontwikkelgebieden



Bron: De Rijnpost, 2022

Er zijn in de wetenschap al verschillende onderzoeken gedaan naar de woonwensen van senioren. Allereerst kunnen er in de literatuur verschillende woonvormen worden onderscheiden. Zelfstandig thuis blijven wonen (Aging in Place) is bevorderlijk voor de autonomie van de senioren (Stone & Gullifer, 2016) maar kan ook nadelig zijn voor het fysieke en mentale welzijn van senioren (Hämmig, 2018; Sixsmith & Sixsmith, 2008). Het wonen in geclusterde woonvormen samen met andere senioren of andere generaties bevordert sociaal contact (Van Gasse & Wyninckx, 2023; Puplampu, 2019; Rusinovic, Van Bochove & Van de Sande, 2019). Dit sociale contact kan echter ook te intensief zijn voor senioren (Rusinovic et al., 2019) en zorgen voor conflict (Puplampu et al., 2019; Rusinovic et al., 2019). Een derde woonvorm is het wonen in verpleeghuizen, wat vaak negatieve gevolgen heeft voor het mentale welzijn van senioren (Choi, Ransom & Wyllie, 2008, Brownie & Horstmanshof, 2011).

Daarnaast zijn er verschillende studies gedaan naar de specifieke woonwensen van senioren over hun woning en leefomgeving. Een overkoepelend werk is het Age Friendly Cities Framework van de World Health Organization (2007) waarin verschillende aspecten voor een gezonde woonomgeving voor ouderen wordt uitgewerkt. Het onderzoek van Mulliner, Riley & Maliener (2020) borduurt hierop voort en combineert verschillende aspecten. Zo laat het onderzoek zien dat senioren in een niet te grote woning wonen die gelijkvloers en toegankelijk is. De leefomgeving moet groen, onderhouden en veilig zijn, met

voldoende voorzieningen in de buurt. Het onderzoek van Mulliner et al. (2020) gaat echter voorbij aan wensen qua woonvormen. Dit onderzoek zal deze onderwerpen met elkaar integreren om zo een breed beeld te schetsen van de wensen van de senioren in Veenendaal met betrekking op de woning, leefomgeving, sociale contacten, mobiliteit, maar ook verschillende woonvormen.

In dit onderzoek zal er hoofdzakelijk gekeken worden waar de woonwensen van de senioren in Veenendaal met elkaar verschillen en wat die verschillen veroorzaken. In de literatuur wordt leeftijd genoemd als belangrijke oorzaak (Andersson, Abramsson & Malmberg, 2018; Mulliner et al., 2020). Hagen en Neijmeijer (2020) laten zien dat verschillende persoonlijkheden en leefstijlen ook invloed kunnen hebben op de woonwensen van ouderen. Dit zijn echter beperkte factoren en het is niet duidelijk hoe deze met elkaar vervlochten zijn.

1.3 Onderzoeksvragen

In dit onderzoek zal daarom onderzocht worden wat verdere factoren zijn in het bepalen van woonwensen en hoe deze tot elkaar verhouden. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Waarom verschillen de woonwensen van senioren in Veenendaal van elkaar?

Om deze vraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Wat zijn de woonwensen van senioren in Veenendaal?
2. Welke factoren hebben invloed op de woonwensen van senioren van Veenendaal en hoe verklaren deze verschillen in woonwensen?
3. In hoeverre kunnen deze woonwensen worden gerealiseerd in 'Het Ambacht'?

Door middel van kwalitatief onderzoek in de vorm van interviews zal de hoofdvraag beantwoord worden.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk zal eerst verder worden ingegaan op de geografische context van het onderzoek, Veenendaal en Het Ambacht. In hoofdstuk 3 wordt het theoretische kader uiteengezet. De theorie aangaande woonwensen van senioren zal hierin behandeld worden. In hoofdstuk 4 wordt verantwoording afgelegd over de gebruikte methoden. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 de resultaten worden weergegeven. Als laatste zal in hoofdstuk 6 de hoofdvraag beantwoord worden door de conclusie en worden gebreken van het onderzoek beschreven in de discussie.

2. Geografische context

Dit onderzoek is uitgevoerd in de geografische context van de gemeente Veenendaal. In dit hoofdstuk wordt kort aandacht besteed aan de gemeente en aan de bouwplannen van de Spoorzone en Het Ambacht.

2.1 Veenendaal

Gemeente Veenendaal is een groeiende gemeente in de provincie Utrecht, met ruim 68.000 inwoners. De verwachting is dat dit aantal de komende 20 jaar groeit naar ongeveer 80.000 inwoners. Om dit groeiende aantal inwoners te kunnen huisvesten, wordt er door de gemeente ingezet op inbreiding, omdat Veenendaal al tot zijn grenzen is bebouwd.

Daarnaast is de verwachting dat door vergrijzing de samenstelling van de bevolking verandert en er dus meer ouderen komen. Tot 2042 komen er ruim 3300 huishoudens van 75 jaar en ouder bij in Veenendaal. Deze ontwikkeling zorgt voor een vraag om toevoeging van geschikte woningen voor ouderen (Gemeente Veenendaal, 2022).

2.2 Het Ambacht

Om in deze vraag te voorzien zal Het Ambacht, een huidig industrieterrein nabij het station Veenendaal-Centrum, vanaf 2025 getransformeerd worden tot woongebied. Dit zal gefaseerd gebeuren. Een deel van het industrieterrein is namelijk al leegstaand en vervallen, terwijl een ander gedeelte nog wordt bezet door bedrijven. Het Ambacht maakt deel uit van de Spoorzone, een gebied dat zich uitstrekt langs het spoor, tussen de rondwegen (zie ook figuur 1) (Gemeente Veenendaal, 2024).

Volgens de Gemeente Veenendaal (2024) wordt Het Ambacht een buurt met een stedelijk karakter, wat staat voor hoog en dicht bebouwd. Belangrijk hierbij is om een groene openbare ruimte te realiseren, waarbij er wordt ingezet op een autoluwe buurt. Aan de rand van de buurt en onder gebouwen zullen parkeervoorzieningen worden aangelegd. Door het midden van de buurt wordt een groot park aangelegd, zie figuur 2. Rondom het park zullen in de plinten voorzieningen worden geplaatst, zoals een buurtsuper en een koffietentje. Ook wordt Het Ambacht een gemengde wijk, met verschillende bewonersgroepen, van starters tot senioren. Hiertoe wordt een verschillend woningaanbod aangeboden, van sociale huur tot koopwoningen. Door diverse hoogten en gevels en voldoende groen wordt geprobeerd een ruimtelijk en dorps gevoel te behouden in Het Ambacht. Ook moet Het Ambacht een sociale wijk worden, waarin om wordt gezien naar elkaar. Daarom wordt er ruimte ingepland voor ontmoetingsruimten en eventueel een gezamenlijke buurttuin (Gemeente Veenendaal, 2024).

Figuur 2 Visie voor Het Ambacht, Veenendaal



Bron: Gemeente Veenendaal, 2024

3. Theoretisch Kader

In het theoretische kader zal er gekeken worden naar wat er in de wetenschappelijke literatuur bekend is over de huisvesting van senioren. Door een toenemende vergrijzing wereldwijd is er in de wetenschappelijke literatuur veel aandacht gekomen voor ouderen en hun leefomgeving. Verschillende woonvormen zijn te onderscheiden. Zo wordt er in de literatuur veel aandacht besteed aan het begrip 'Aging in Place', de neiging van senioren om zo lang mogelijk op zichzelf te blijven wonen. Daartegenover staan de gemeenschappelijke woonvormen, bekend als 'senior co-housing'. Ook het huisvesten van senioren in verzorgingstehuizen komt naar voren in de literatuur. Qua specifieke woonwensen is bekend dat senioren graag in een gelijkvloerse woning willen wonen en baat hebben bij een groene en sociale omgeving. Als laatste wordt in de literatuur benadrukt dat de senioren geen homogene groep zijn, maar een diverse groep met variërende woonwensen. Verschillen kunnen bestaan tussen leeftijdsgroepen, maar kunnen ook afhangen van de leefstijl van senioren.

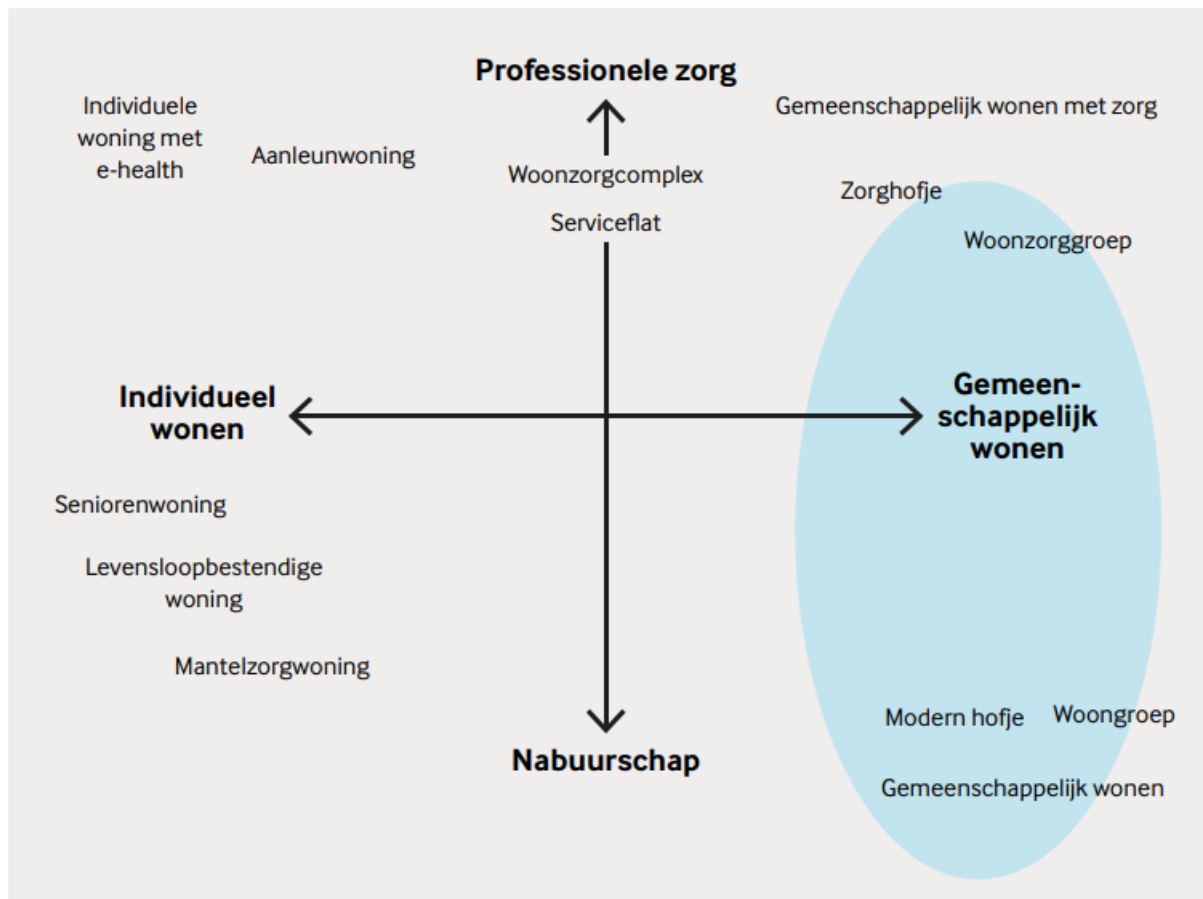
In dit hoofdstuk zal er eerst gekeken worden naar verschillende woonvormen. Daarna zal het concept 'Age Friendly Cities' worden behandeld. Verder wordt er ingegaan op de specifieke woonwensen van senioren in verschillende domeinen. Als laatste wordt gekeken naar hoe de woonwensen van senioren kunnen variëren.

3.1 Woonvormen

In de literatuur kunnen verschillende woonvormen voor ouderen worden onderscheiden. Omdat dit onderzoek zich afspeelt in de Nederlandse context, zullen de woonvormen in Nederland eerst gekoppeld worden aan wetenschappelijke literatuur.

Platform 31 (2020) heeft een overzicht gemaakt van de verschillende woonvormen voor senioren, weergegeven op een spectrum van zelfstandigheid en zorg (zie figuur 3). Deze vormen kunnen verbonden worden aan begrippen uit de wetenschappelijke literatuur. De individuele woonvormen vallen onder het begrip Aging in Place, waarbij senioren zo lang mogelijk thuis blijven wonen en zelfstandig ouder worden. De gemeenschappelijke woonvormen worden ook wel geclusterde woonvormen genoemd (Platform 31, 2023). Deze vormen komen in de literatuur terug als senior co-housing, waarbij de senioren samen ouder worden en voor elkaar zorgen. Als laatste de beschermde woonvormen met professionele zorg. Hierbij wonen senioren samen in een complex waar zorg aanwezig is. Deze vormen kunnen verbonden worden aan de wetenschappelijke literatuur over verpleeghuizen. Hieronder zal de literatuur over Aging in Place, geclusterde woonvormen en verpleeghuizen behandeld worden, en zullen de Nederlandse vormen daarbij worden toegelicht.

Figuur 3 Woonvormen in Nederland



Bron: Platform 31, 2020

3.1.1 Aging in Place

De eerste woonvormen die wordt behandeld is Aging in Place, ofwel thuis ouder worden. Op het spectrum van Platform 31 (figuur 3) wordt dit aangegeven als 'individueel wonen'. Aging in Place kan worden beschreven als oudere personen die in staat zijn om in hun eigen huis te blijven wonen, in plaats van naar een zorginstelling te gaan, met bepaalde diensten die beschikbaar zijn om hen te helpen zelfstandig te blijven leven (Horner & Boldy, 2008). In Nederland zijn er de seniorenwoningen en levensloopbestendige woningen, die zijn aangepast voor senioren om hen zo zelfstandig mogelijk te laten leven, door bijvoorbeeld een traplift. Ook gelijkvloerse en drempelloze woningen vallen hieronder. Daarnaast zijn er nog mantelzorgwoningen, waarbij senioren meer terugvallen op hun eigen netwerk voor kleine zorgtaken. Varianten hiervan zijn mantelzorgunits, die in de achtertuin van kinderen of kleinkinderen kunnen worden geplaatst, en kangoerewoningen, zelfstandige woningen die met elkaar verbonden zijn (Companen, Kantelingen & ZorgSaamWonen, 2022).

Motieven

Er zijn verschillende redenen waarom ouderen kiezen voor Aging in Place. In de literatuur komt naar voren dat belangrijke motieven om in een eigen woning te blijven te maken hebben met emotionele binding, behoud van onafhankelijkheid en controle, privacy en persoonlijke ruimte en sociale netwerken (Stewart, Crockett, Gritton, Stubbs & Pascoe, 2014).

Senioren voelen zich vaak verbonden met hun huidige woning en leefomgeving (Stone & Gullifer, 2016). Dit gaat niet alleen om het fysieke huis, maar meer om de herinneringen en ervaring binnen dat huis, die het een thuis maken (Butcher & Breheny, 2016; Stone & Gullifer, 2016). Thuis hebben ze autonomie, kunnen ze zelf bepalen over activiteiten: 'Thuis betekent meer dan alleen de structuur in welke iemand leeft, thuis staat voor de onafhankelijke zelf en maakt een zelfstandig leven mogelijk' (Vertaald, Stone & Gullifer, 2016, p.453). Het onafhankelijk zijn is erg belangrijk voor het vormen van zelfidentiteit. 'Thuis' is daarom cruciaal voor het zelfbeeld van ouderen. Het verbindt oude mensen met hun jongere zelf (Stone & Gullifer, 2016). Daarom is het voor ouderen vaak erg moeilijk om de stap te maken om te verhuizen. Ook Butcher & Breheny (2016) stellen vast dat ouderen zich op veel manieren verbonden kunnen voelen met een bepaalde plaats, in dit geval hun thuis. Verbondenheid aan een bepaalde locatie bestaat uit verschillende factoren die samenhangen. Dit zijn de sociale, functionele, emotionele, psychologische en omgeving gerelateerde betekenissen van een plek, die mettertijd alleen maar relevanter worden. De sociale betekenis van thuis zijn de sociale netwerken die de individueel rond het huis heeft gecreëerd. Door in dat huis te blijven wonen kunnen die sociale contacten onderhouden worden (Butcher & Breheny, 2016). De functionele betekenis van een huis omvat de rollen die het vervult, zoals het bieden van bescherming (Butcher & Breheny, 2016; Wiles, Leibing, Guberman, Reeve & Allen, 2011). Met de emotionele betekenis worden de herinneringen die het huis oproepen bedoeld (Butcher & Breheny, 2016; Stone & Gullifer, 2016). Het ondersteunen van de zelfidentiteit valt onder de psychologische betekenis van een huis (Butcher & Breheny, 2016; Stone & Gullifer, 2016). De omgeving gerelateerde betekenissen zijn de bekendheid en vertrouwdheid van de omgeving van het huis (Butcher & Breheny, 2016). Deze betekenissen zijn met elkaar verbonden, waardoor er een complexe betekenis van plaats voor ouderen ontstaat. Het verbonden zijn met een bepaalde plaats geeft de ouderen betekenis en veiligheid, wat goed is voor het mentale welzijn van ouderen en het tegelijk moeilijker maakt voor ouderen om te verhuizen (Stone & Gullifer, 2016; Wiles et al., 2011).

Voordelen

Het thuis blijven wonen van ouderen heeft een aantal voordelen. Ouderen ervaren door het thuis wonen continuïteit. Ze houden hun eigen ritme aan, wat kan zorgen voor

ondersteuning in tijden van veel verandering (Stones & Gullifer, 2016). Daarnaast is zoals boven is beschreven de emotionele binding met hun huidige woonplaats erg sterk bij veel ouderen. Hierdoor draagt het thuis blijven wonen bij aan het mentale welzijn van ouderen (Stone & Gullifer, 2016). Ook worden senioren gestimuleerd om veel zelf te blijven doen, waardoor ze fysiek minder snel achteruitgaan, wat ook positieve gevolgen heeft voor de mentale gezondheid (Szanton, Leff, Wolff, Roberts & Gitlin, 2016).

Nadelen

Er zitten echter ook nadelen aan Aging in Place. Het ouder worden en het verliezen van zelfredzaamheid en mobiliteit kunnen zorgen voor ongemakken in het huis. Denk hierbij bijvoorbeeld aan trappen of opstapjes. Een woning van slechte kwaliteit kan negatieve gevolgen hebben op zowel het fysieke als het mentale welzijn van ouderen (Sixsmith & Sixsmith, 2008; Herbers & Mulder, 2016). Als de oudere geen sociaal netwerk heeft om op terug te vallen en de woning niet geschikt is, kan dit de zelfredzaamheid van senioren sterk beïnvloeden (Sixsmith & Sixsmith, 2008). Het is daarom van belang dat een woning aanpasbaar is aan de behoeften van de senioren (Sarlo, Bagnato & Martinelli, 2019).

Een andere negatieve bijkomstigheid van Aging in Place is eenzaamheid. Uit het onderzoek van Hämmig (2019) blijkt dat met het toenemen van leeftijd er ook een toename is in sociale isolatie. Veel voorkomende redenen die leiden tot eenzaamheid zijn het overlijden of verliezen van vrienden, familie of huisdieren, wat leidt tot het kleiner worden van het sociale netwerk (Sixsmith & Sixsmith, 2008). Senioren die bijvoorbeeld een partner verliezen en thuis blijven wonen hebben daarom een verhoogd risico op eenzaamheid en sociale isolatie (Hämmig, 2019; Sixsmith & Sixsmith, 2008).

Aging in Place vraagt daarnaast veel informele zorg van vrienden, burens of familie. Door het thuis wonen wordt er een steeds grotere druk uitgeoefend op mantelzorgers die thuis om de ouderen heen staan. Dit komt mede door de Nederlandse overheid. Na herzieningen van de Wet Langdurige Zorg worden ouderen gestimuleerd om eerst zorg te zoeken in hun eigen netwerk voordat ze aankloppen bij overheidsinstanties (Bom, 2021). Zo zijn de toelatingseisen voor verpleeghuizen strenger geworden en wordt er eerst gekeken naar het sociale netwerk van ouderen voordat ze formele zorg krijgen (Bom, 2021). De toegenomen druk op mantelzorgers heeft zowel persoonlijke als maatschappelijke gevolgen. Als de zorg toeneemt, gaan mantelzorgers minder uren werken om in de zorg te blijven voorzien. Daarnaast kan het verzorgen van anderen stress en vermoeidheid veroorzaken (Bom, 2021).

Het zelfstandig thuis blijven wonen biedt voor ouderen zowel voordelen als nadelen. Aan de ene kant is de zelfredzaamheid van ouderen goed voor de autonomie en zelfidentiteit van ouderen. Aan de andere kant kan het zelfstandig wonen ook problemen met zich meebrengen, zoals isolatie of een groter valgevaar. Daarnaast wordt door het langer

thuiswonen van ouderen een grote druk uitgeoefend op mantelzorgers wat persoonlijke en maatschappelijke gevolgen kan hebben.

3.1.2 Geclusterde woonvormen

Geclusterde woonvormen zijn woonvormen die tussen zelfstandig wonen en het verpleeghuis in zitten. Geclusterd wonen is een breed begrip en bestaat in vele vormen en maten (Platform 31, 2023). Belangrijk is dat er minimaal 12 woonruimten zijn en er een gedeelde ruimte is om activiteiten te organiseren (Platform 31, 2023).

Een wetenschappelijke term die gebruikt kan worden om geclusterde woonvormen te duiden is co-housing. Ook deze term heeft geen duidelijke definitie of vaste vorm. In dit onderzoek zal de volgende definitie worden gebruikt: “Een woongroep die bestaat uit een aantal zelfstandige woningen met toevoeging van gemeenschappelijke voorzieningen, zoals gemeenschappelijke ruimten en open ruimten” (Beck, 2009). Co-housing is volgens Puplampu (2019) een innovatieve manier om op een gezonde manier zelfstandig ouder te worden.

Voordelen

Co-housing heeft verschillende voordelen voor de senioren. Een voordeel wat in veel onderzoeken wordt genoemd is het sociale contact (Van Gasse & Wyninckx, 2023; Puplampu, 2019; Rusinovic et al, 2019). Een woongroep biedt gezelligheid en laagdrempelig contact. Het leidt tot het gevoel dat de senioren ergens bij horen, voor elkaar zorgen en bij elkaar veilig zijn. Dit heeft een positief effect op de mentale gezondheid (Puplampu et al., 2019). Een tweede voordeel wat wordt genoemd zijn de activiteiten die vaak worden georganiseerd (Choi, 2004; Puplampu et al., 2019; Rusinovic et al. 2019). Activiteiten zoals sporten of tuinieren zorgen ervoor dat de senioren in beweging blijven, wat ook een positieve uitwerking heeft op de mentale gezondheid. Een derde voordeel wat vaak terugkomt in de literatuur is het idee dat de senioren aan elkaar informele zorg kunnen verlenen, waardoor formele zorgverleners en mantelzorgers ontlast kunnen worden. Er wordt op elkaar gelet en de senioren kunnen elkaar helpen waar nodig (Burgess, 2019; Pedersen, 2015; Puplampu et al., 2019; Rusinovic et al., 2019). Samengevat kan dus gezegd worden dat door het sociale aspect van co-housing de fysieke en mentale gezondheid bevordert kan worden.

Nadelen

Co-housing kent echter ook nadelen. Door het laagdrempelige contact is het moeilijker om bewoners op afstand te houden als daar behoefte aan is. De sociale contacten worden dan als te intensief ervaren. Volgens Rusinovic et al. (2019) kan het zo zijn dat de oudere bewoners veel vragen van de jongere bewoners, waardoor er een ongelijke verdeling

ontstaat. Ook het op elkaar letten kan als negatief worden ervaren, bijvoorbeeld als er veel geroddeld wordt. Eveneens ondermijnend voor de sociale cohesie is de vorming van gesloten subgroepen binnen de woongroep (Rusinovic et al., 2019). Als er mensen zo dicht op elkaar wonen zijn irritaties en conflicten onvermijdelijk (Puplampu et al., 2019; Rusinovic et al., 2019). Als laatste moet worden opgemerkt dat de zorg binnen de woongroepen beperkt blijft tot informele zorg en dat naarmate de bewoners ouder worden dit voor problemen kan zorgen, aangezien het dan steeds lastiger wordt om voor elkaar te zorgen (Rusinovic et al., 2019).

Intergenerational co-housing

Een specifieke vorm van co-housing is intergenerational co-housing, oftewel meergeneratiewonen. Hierbij wonen meerdere generaties bij elkaar in huis, of delen ze faciliteiten. Een voorbeeld dat in de literatuur vaak genoemd wordt, is het intrekken van jongeren in verpleeghuizen, om zo goedkope huisvesting te faciliteren (Arenshorst, Kloet & Peine, 2019; Gurung, Edwards, Romeo & Craswell, 2022; Hock & Mickus, 2019; Santini, Tombolesi, Baschiera & Lamura, 2018). Dit gaat vaak gepaard met een verplichting om tijd te spenderen met ouderen. Uit onderzoek blijkt dat deze projecten de eenzaamheid van ouderen duidelijk verminderen en dat de ouderen door het contact met de jongeren betrokken blijven bij de buitenwereld (Gurung et al., 2022; Hock & Mickus, 2019). Tussen de jongeren en ouderen ontstaat een speciale band, waardoor er wederzijds respect wordt gecreëerd, zodat de ouderen zich gezien en gewaardeerd voelen (Gurung et al., 2019; Santini et al., 2018).

Het samenwonen van ouderen met jongeren kan soms tot situaties leiden die voor ouderen nieuw en onwennig zijn, wat kan uitlopen op frictie. Een voorbeeld van Arenshorst et al. (2019) is het laat en dronken thuiskomen van een jongere, waardoor er een alarm afgaat. Dit soort situaties moeten de ouderen kunnen omarmen als er sprake is van samenwonen met een andere generatie. In een onderzoek van Gerards, Nuyts & Vanrie (2019) naar de welwillendheid om samen met andere generaties te leven, wordt vooral het verlies van privacy genoemd als grootste barrière.

Geclusterde woonvormen in Nederland

In Nederland zijn er verschillende vormen van gemeenschappelijk wonen, zoals blijkt uit het spectrum (figuur 3). Woongroepen, woongemeenschappen en moderne hofjes zijn hier voorbeelden van. Een woongroep is een woongebouw met 4-20 kamers of kleine woningen met een gedeelde woonkamer of leefkeuken (Companen, et al., 2022).

Gemeenschappelijk wonen (Platform 31, 2020) of woongemeenschappen (Companen et al., 2022) zijn groter van schaal dan woongroepen en minder gemeenschappelijk. De bewoners wonen in een woongebouw met 12-40 zelfstandige woningen. Wel wordt er

gebruik gemaakt van gedeelde voorzieningen, zoals een tuin of een gemeenschappelijke ruimte. Ook worden er gezamenlijke activiteiten georganiseerd en helpen de bewoners elkaar waar nodig. Woongemeenschappen kunnen bestaan uit alleen senioren, maar ook uit andere leeftijden (meergeneratiewonen). Binnen woongemeenschappen kiezen senioren aan de ene kant voor autonomie door de zelfstandige woning, en aan de andere kant voor solidariteit door ontmoetingen en activiteiten (Companen et al., 2022).

Bij een modern hofje zijn 16-45 grondgebonden of gestapelde woningen rondom een binnenplaats of een binnentuin geplaatst. Daarnaast is er vaak een gemeenschappelijke ruimte aanwezig. Bewoners kiezen voor een zelfstandige woning binnen een beschermende gemeenschap, waarbij ontmoeting op de binnenplaats centraal staat. De bewoners van hofjes hoeven niet alleen senioren te zijn, maar kunnen ook jongere gezinnen zijn (Companen et al., 2022).

Daarnaast zijn er in Nederland ook verschillende (kleinschalige) initiatieven om jongeren en ouderen te laten samenwonen. Een voorbeeld is de organisatie Connect Generations, die het intrekken van jongeren in bejaardentehuizen mogelijk maakt (Connect Generations, 2024). Ook heeft de Rijksoverheid geld uitgetrokken om het intergenerationele wonen te bevorderen. Zo is er een subsidie om huurprijzen voor kamer in wooncomplexen voor senioren met 200 euro te verlagen voor jonge huurders tussen 18 en 30 jaar (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023)

3.1.3 Verpleeghuizen

Verpleeghuizen worden door ouderen vaak als laatste optie en als ‘ongewenste keuze’ gezien (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018). Het wegmoeten uit een vertrouwde omgeving is daar een grote factor van. Toch zijn verpleeghuizen noodzakelijk door de intensieve en langdurige zorg die ze aan ouderen geven (Ministerie VWS, 2018).

Onderzoeken over verpleeghuizen gaan dan ook vaak over depressie onder ouderen die in een verpleeghuis wonen (Brownie & Horstmanshof, 2011; Choi et al., 2008; Thompsell, 2008). Redenen die hiervoor genoemd worden zijn het verlies van zelfstandigheid en autonomie (Choi et al., 2008), het gevoel van isolatie en opsluiting (Brownie & Horstmanshof, 2011; Choi et al., 2008), het missen van hun oude woning en leefstijl (Choi et al., 2008) en de sociale isolatie van de buitenwereld. Depressie en ontevredenheid wordt niet alleen veroorzaakt door het instituut verpleeghuizen, maar worden ook mede veroorzaakt door het ouder worden zelf en door de achteruitgaande gezondheid van ouderen, waardoor ze soms niet meer kunnen doen wat ze graag willen en in een verpleeghuis moeten worden opgenomen. Het moeten accepteren van ouder worden zelf kan dus ook een reden zijn van depressie (Choi et al., 2008). Desalniettemin is sociaal

contact voor het mentale welzijn van ouderen erg belangrijk, iets wat in verpleeghuizen vaak sterk vermindert (Brownie & Horstmanshof, 2011).

Verpleeg- en verzorgingshuizen in Nederland

Als een oudere in Nederland zorg nodig krijgt zijn er verschillende opties, afhankelijk van de intensiviteit van de zorg die nodig is. In het spectrum zijn woon-zorgcomplexen en serviceflats te zien bij professionele zorg. In een woon-zorgcomplex wonen senioren die niet meer helemaal zelfstandig kunnen wonen. Er is een gemeenschappelijke ruimte waar de bewoners samen kunnen komen. Ook is er in het hele complex een afspraak over zorg en voorzieningen die worden aangeboden. Dit zijn de meer klassieke verzorgingshuizen. In een serviceflat kunnen seniorenappartementen huren of kopen en ligt de focus minder op zorg, maar meer op diensten. Voorbeelden zijn een maaltijdservice of klusservice (BeterOud, 2022).

Indien er wel langdurige, intensieve zorg nodig is, kan er worden gekozen voor de klassieke verpleeghuizen, maar in Nederland zijn er ook gemeenschappelijke woonvormen die intensieve zorg bieden. Deze zijn rechtsboven in het spectrum van Platform 31 te zien (figuur 3). Bij gemeenschappelijk wonen met zorg is de zorgaanbieder aanwezig in hetzelfde gebouw als de deelnemers aan de gemeenschappelijke woonvorm. Zo kan er efficiënt zorg worden gerealiseerd. Platform 31, 2020). Zorghofjes zijn hofjes waarbij senioren in zorgappartementen wonen met medische zorg in de buurt (Platform 31, 2020). Een woonzorggroep (Platform 31, 2020) of kleinschalig wonen (Companen et al., 2022) is een groepswoning voor 4-16 bewoners met een zorgvraag. Er wordt gekozen voor een huiselijke sfeer waarin senioren persoonlijke en professionele zorg krijgen. De woning kan variëren tot een slaapkamer met of zonder eigen sanitair tot een tweekamerwoning met eigen voorzieningen. De bewoners vormen samen een huishouden en ontwikkelen zo een sterke band, die dient als sociaal vangnet. Vooral voor ouderen met dementie is dit een geschikte woonvorm (Companen et al., 2022).

3.1.4 Conclusie

De verschillende woonvormen hebben hun voordelen en nadelen. Zelfstandig wonen bevordert de zelfstandigheid en autonomie van senioren, wat positieve resultaten heeft voor de gezondheid van senioren. Het wordt echter nadelig als de ouderen hulpbehoevender worden, waardoor het gevaarlijk kan worden en er een grotere druk uit wordt geoefend op mantelzorgers.

Geclusterde woonvormen zitten tussen zelfstandig wonen en een verpleeghuis in en zijn vooral voordelig voor de sociale contacten van ouderen. Het samenwonen met andere ouderen biedt een sociaal vangnet en een invulling van de dag. Dit heeft positieve gevolgen voor zowel de mentale als fysieke gezondheid. Er kan informele zorg worden geboden, die

wederzijds is. Echter kent ook deze vorm zijn nadelen, als het sociale contact te veel wordt en zijn keerzijdes laat zien. Samenwonen met andere generaties wordt in de literatuur geëvalueerd als voordelig voor zowel senioren als jongeren. Juist het verschil in leeftijd zorgt voor betrokkenheid van de ouderen bij de maatschappij, wat belangrijk is voor active aging. Dit kan echter wel leiden tot frictie en het verlies van privacy.

Het verpleeghuis is meestal een gedwongen keus voor ouderen die fysiek of mentaal niet meer zelfstandig kunnen wonen. Het verpleeghuis biedt langdurige intensieve zorg die bij andere woonvormen niet mogelijk is. Het gevolg van wonen in een verpleeghuis is meestal wel vermindert contact met de buitenwereld, wat kan leiden tot depressies onder ouderen. In Nederland uit de woonvormen zich in verschillende alternatieven, van gemeenschappelijk tot individueel en met zorg of zonder zorg.

3.2 Age-Friendly Cities

Nu de diverse woonvormen voor senioren zijn behandeld, is het tevens van belang om de specifieke woonwensen van senioren met betrekking tot hun woning en de omgeving ervan te onderzoeken. Dit gaat om de inrichting van hun woning, maar ook om fysieke en sociale kenmerken van de buurt waar de senioren gehuisvest zijn. Een geclusterde woonvorm kan nog steeds zijn doel missen, als de woningen niet goed zijn ingericht of als de leefomgeving onaantrekkelijk is voor de senioren. Het is dus belangrijk om naar de bredere context van seniorenhuisvesting te kijken.

Om wereldwijd de huisvesting van senioren te verbeteren heeft de World Health Organization in 2007 het Age Friendly Cities Framework opgesteld, naar aanleiding van de toenemende vergrijzing en verstedelijking wereldwijd. Dit framework dient als gids voor steden wereldwijd die het welzijn van ouderen in hun stad willen verbeteren. Het biedt daartoe concrete handvaten aan steden om de huisvesting, leefomgeving en de sociale omgeving aan te passen aan de senioren.

Het Age Friendly Cities Framework is opgesteld in samenwerking met 35 steden en gebaseerd op interviews met ouderen zelf. Het kader is gebaseerd op de visie 'active aging', waarin ouderen worden gezien als waardevol voor de gemeenschap en waarbij een actieve deelname wordt gestimuleerd op alle vlakken van de gemeenschap. De mate waarin actieve participatie succesvol is, hangt af van verschillende factoren, zoals financiële omstandigheden, maar ook cultuur en gender kunnen een rol spelen. De verschillende factoren zijn te zien in figuur 4. Dit model benadrukt de heterogeniteit van de ouderen.

Figuur 4 Active Ageing

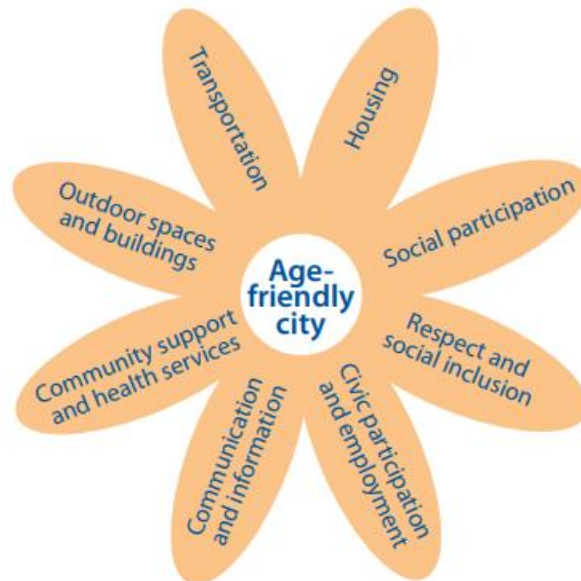


Bron: WHO, 2007

Om een positieve leefomgeving te creëren waarin ouderen actief ouder kunnen worden, is een combinatie nodig van zowel de fysieke leefomgeving en de sociale leefomgeving (Fitzgerald & Caro, 2014). Dit wordt ook benadrukt in de gids van WHO (2007). In de gids worden aanbevelingen gedaan op verschillende gebieden zoals dienstverlening, de bebouwde omgeving en sociale aspecten. Deze verschillende gebieden zijn te zien in figuur 5. Deze gebieden moeten niet los van elkaar worden gezien, maar zijn met elkaar verbonden. Als het openbaar vervoer toegankelijk is voor ouderen, is het makkelijker om deel te nemen aan sociale activiteiten, waardoor de sociale participatie bevordert wordt. Hoe meer sociale participatie, hoe makkelijker het is om contacten en relaties te onderhouden, waardoor isolatie kan worden voorkomen. Fitzgerald & Caro (2014) omschrijven het als volgt:

“Een leeftijdsvriendelijke gemeenschap combineert kenmerken - zowel op het gebied van omgeving als op sociaal gebied - om leefomgevingen te creëren die mensen rijke mogelijkheden bieden om succesvol te leven. Deze aspecten moeten elkaar aanvullen en versterken zodat senioren kunnen blijven wonen en deelnemen aan de gemeenschap.”
(Vertaald, p.3)

Figuur 5 Onderdelen van een Age-Friendly City



Bron: WHO, 2007

Verschillende handvaten die het WHO biedt op het gebied van het inrichten van de woningen en leefomgeving van de senioren zijn hieronder gebruikt om een beeld te krijgen van woonwensen van senioren.

3.3 Woonwensen van senioren

Om een goed overzicht te krijgen van de specifieke woonwensen van senioren in de wetenschappelijke literatuur, is het Age Friendly Cities Framework, wat hierboven is besproken, gebruikt. Het raamwerk van de WHO (2007) dient als basis en leidraad voor tabel 1, waarbij vier domeinen naar voren komen: huisvesting, leefomgeving, mobiliteit en sociaal contact. Naast het Age Friendly Cities Framework is ook andere wetenschappelijke literatuur geïntegreerd om het raamwerk uit te breiden en aan te vullen. Deze domeinen zijn daarnaast ook gebruikt om de topic list voor de interviews op te stellen, wat in het volgende hoofdstuk uitgebreider besproken zal worden.

Als eerste het domein huisvesting, dit gaat om de woning zelf. Als mensen ouder worden spenderen ze meer tijd binnenshuis dan buitenshuis. Hun woning moet daarom een veilige basis zijn en een schuilplaats (Gaymu, 2003). Zoals al eerder gezegd kunnen bepaalde kenmerken van de woning de ouderen belemmeren of zelfs gevaarlijk zijn (Sixsmith & Sixsmith, 2008). Het is daarom van belang dat het interieur van de woning een gezonde

leefstijl stimuleert en ondersteunt (Sixsmith et al., 2014) en aanpasbaar is aan de behoefte van senioren (Sarlo et al. 2019).

Ten tweede het domein mobiliteit. De definitie die hiervoor wordt gebruikt is “het vermogen om vrij te bewegen of gemakkelijk verplaatst te worden” (Cambridge Dictionary, z.d.). De mogelijkheid voor om zich te verplaatsen is verbonden met vrijheid en zelfstandigheid (Whelan, Langford, Oxley, Koppel & Charlton, 2006). Als de mobiliteit van ouderen afneemt, heeft dit grote gevolgen voor de kwaliteit van leven van ouderen (Whelan et al., 2006). 17% van de senioren tussen de 65 en 75 heeft geen rijbewijs, terwijl dit bij senioren boven de 75 stijgt naar 44% (Van Beuningen & Molnár- in't Veld, 2020). Dit betekent dat een groot gedeelte van de ouderen aangewezen is op een ander vervoermiddel dan de auto. Openbaar vervoer kan hierin een belangrijke rol spelen, maar moet dan wel aanwezig en toegankelijk zijn (Lin & Ciu, 2021).

Ten derde de leefomgeving. Behalve geschikte huisvesting is de leefomgeving van senioren ook essentieel voor gezond ouder worden, in het bijzonder omdat hoe ouder mensen worden, hoe meer ze in hun directe omgeving blijven (Mulliner et al, 2020, Kemperman & Timmermans, 2014). Bepaalde kenmerken in de omgeving kunnen ervoor zorgen dat senioren juist wel of niet hun dagelijkse activiteiten kunnen uitvoeren, zoals geschikte stoepen en veilige oversteekplaatsen (Mulliner et al., 2020; Elo, Saarnio & Isola, 2011). Daarnaast is het hebben van groene voorzieningen, zoals parken, in de buurt bevorderlijk voor de levenskwaliteit van ouderen (Kemperman & Timmermans, 2014; Elo et al., 2011). In de parken kunnen ouderen tot rust komen of juist anderen ontmoeten (Kemperman & Timmermans, 2014; Elo et al., 2011). Ook heeft een groene omgeving invloed op de mentale gezondheid van ouderen. Een groen uitzicht kan namelijk helpen tegen depressie (Mulliner et al., 2020; Yu, Liu, Ciu & Xia, 2019). Een veilige leefomgeving is ook belangrijk om senioren te motiveren naar buiten te gaan. Veiligheid kan te maken hebben met de fysieke omgeving (veilige looppaden (Yu et al., 2019)), maar ook met de sociale veiligheid (een veilig gevoel op straat (WHO, 2007; Yu et al., 2019)). Als laatste is het hebben van voorzieningen als winkels, gezondheidszorg en ontmoetingsruimten van belang (Mulliner et al., 2020; WHO, 2007; Yu et al., 2019).

Ten vierde het domein sociale contacten. Zoals al eerder genoemd, is het hebben van sociale contacten erg belangrijk voor het mentale welzijn van senioren. Onderzoeken laten zien dat vormen van gemengd wonen isolatie kunnen voorkomen, zoals eerder uitgelegd (Gurung et al., 2022; Hock & Mickus, 2019; Rusinovic et al., 2019; Santini et al., 2018; etc.). Daarnaast kan het meedoen aan activiteiten een positieve invloed hebben op het welzijn van senioren (Elo et al., 2011; WHO, 2007). Gemeenschappen die een oogje in het zeil houden en zo zorgen voor de sociale veiligheid worden ook genoemd als bevorderlijk voor de senioren (Elo et al., 2011; Mulliner et al., 2020).

Tabel 1 Woonwensen van senioren

Domein	Maatregel	Bron
Huisvesting	Betaalbare, degelijke woning	Gaymu, 2003; WHO, 2007
	Voldoende ruimte om makkelijk te bewegen	WHO, 2007
	Woning niet te groot	Mulliner et al., 2020;
	Rolstoel en rollator toegankelijk (gelijkvloers)	Mulliner et al., 2020; WHO, 2007
	Makkelijk aanpasbaar	Mulliner et al., 2020; Sarlo et al., 2019; WHO, 2007
	Gemakkelijk te onderhouden of onderhoudssysteem (conciërge)	Mulliner et al., 2020; WHO, 2007
	Veilig (camera's of beveiligde toegang)	WHO, 2007; Mulliner et al., 2020
	Duurzame woning	Mulliner et al., 2020;
	Ondersteunende technieken (sensoren, alarmen, etc.)	Mulliner et al., 2020
	Privacy	Mulliner et al., 2020
	Opbergruimte rolstoel of scootmobiel	Mulliner et al., 2020
Mobiliteit	Betaalbaar OV	WHO, 2007
	Betrouwbaar en frequent OV	Lin & Ciu, 2011; WHO, 2007
	Belangrijke locaties (supermarkt, gezondheidszorg, etc.) bereikbaar met OV	Lin & Ciu, 2011; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007
	Speciale haltes dichtbij woonlocatie met bankjes en beschutting en verlichting	WHO, 2007; Mulliner et al., 2020

	Speciale parkeerplekken dichtbij huis	WHO, 2007	
Leefomgeving	Genoeg groen	Elo et al., 2011; Kemperman & Timmermans, 2014; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007; Yu et al., 2019	
	Goed onderhouden bankjes buiten	WHO, 2007	
	Stoep goed onderhouden en egaal, breed genoeg voor rolstoelen, schuine op- en afstappen naar de weg	Elo et al., 2011; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007; Yu et al., 2019	
	Voldoende veilige oversteekplaatsen	WHO, 2007	
	Omliggende gebouwen rolstoeltoegankelijk	WHO, 2007	
	Genoeg ruimtes voor ontmoeting	Mulliner et al., 2020;	
	Veilige buurt	Mulliner et al., 2020	
	Schone en onderhouden buurt	Mulliner et al., 2020	
	Voorzieningen dichtbij	Elo et al., 2011	
	Sociale contacten	Mix van bewoners	WHO, 2007
		Sociale veiligheid, omzien naar elkaar	Elo et al., 2011; Mulliner et al. 2020
Ontmoeting met medebewoners		WHO, 2007	
Gemengd wonen (al dan niet met jongeren)		Gurung et al., 2022; Hock & Mickus, 2019; Santini et al., 2018; Rusinovic et al., 2019	
Verschillende betaalbare evenementen		Elo et al., 2011; WHO, 2007	
Participatie van ouderen in besluitmaking en functioneren van de wijk		WHO, 2007	

3.4 Verschillende senioren

Zoals al eerder vermeld bij het Age Friendly Cities Framework, zijn senioren een heterogene groep. Volgens Kondo (2015) is het belangrijk om ook bij huisvesting voor ouderen rekening te houden met de verschillen tussen de ouderen, die leiden tot verschillende woonwensen.

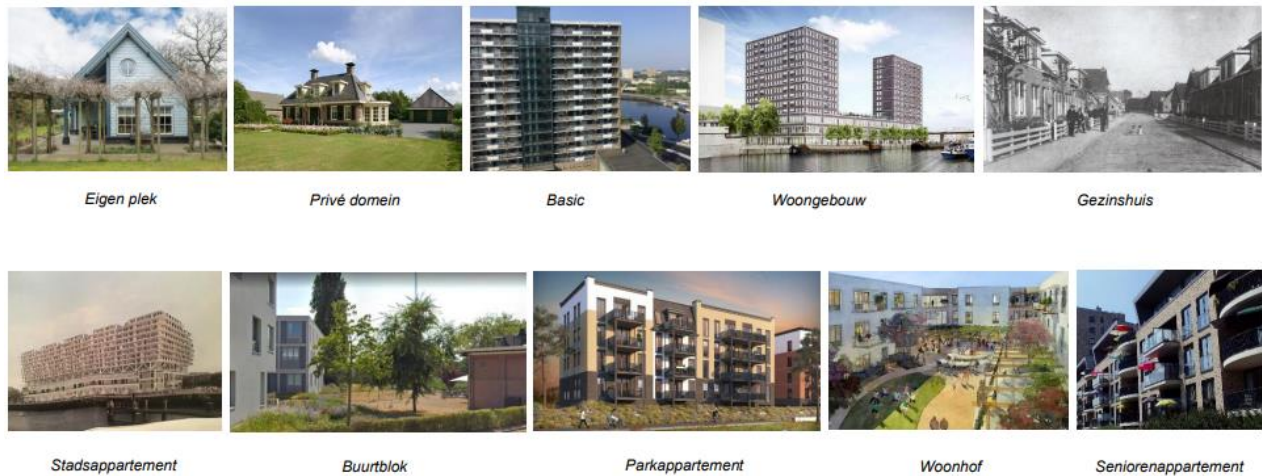
Een eerste onderscheid dat kan worden gemaakt, is het verschil in leeftijd. Het is waarschijnlijk dat iemand van 65 een andere levensstijl heeft dan iemand van 85. Daarom bestaan er in de wetenschap de termen young-old en old-old (Neugarten, 1974). Young-old zijn de mensen tussen 55-75 en old-old zijn de mensen van 75 jaar en ouder. Soms wordt daar er nog een derde groep aan toegevoegd, de middle-old, waardoor de verdeling als volgt wordt: young-old zijn ouderen tussen 65 en 74 jaar, midde-old zijn mensen tussen 75 en 84 jaar en old-old zijn mensen boven de 85 jaar (Lee, Oh, Park, Choi & Wee, 2018). Het principe van Neugarten is later uitgewerkt in “Third Age” en “Fourth Age” (Baltes & Smith, 2003). Dit onderscheid wordt niet alleen gemaakt op basis van leeftijd, maar is ook gebaseerd op leefstijl.

Third Agers zijn de ouderen die net met pensioen zijn, een tijd gekenmerkt door weinig zorgen, vrije tijd en goede levenskwaliteit. De Third Age staat voor al het positieve van het oud worden zonder de negatieve ervaringen. Op de Third Age volgt logischerwijs de Fourth Age. Ouderen in deze categorie hebben te maken met gezondheidsproblemen en een afname in sociale contacten. Zo komen ze buiten de samenleving te staan en verliezen ze de maatschappelijke rol die ze altijd gehad hebben (Baltes & Smith, 2003). De overgang van de Third Age naar de Fourth Age wordt bepaald door levensgebeurtenissen zoals ziekte en niet door statische feiten zoals leeftijd (Clarke, Currie & Bennett, 2018). Het kan echter ook voorkomen dat een oudere in en uit de verschillende fasen beweegt, bijvoorbeeld door herstel van een ernstige ziekte.

Andersson et al. (2018) bevestigen in hun onderzoek dat leeftijd de belangrijkste factor is in het verschil in woonwensen van ouderen. Hoe ouder mensen worden, hoe belangrijker ze het vinden dat de woning is ingesteld op beperkingen en dat de woning centraal ligt. Naarmate de leeftijd toeneemt, wordt het hebben van een tuin minder belangrijk (Andersson et al., 2018). Ook het onderzoek van Mulliner et al. (2020) laat zien dat leeftijd een grote rol speelt in verschillende woonwensen. De ouderen boven de 75 geven de voorkeur aan een kleinere woning, terwijl de ouderen onder de 75 liever een grotere woning kiezen. Het hebben van een gelijkvloerse woning wordt belangrijker naarmate de leeftijd toeneemt. Door afgenomen mobiliteit is het voor oudere senioren ook belangrijk om in de buurt te wonen van voorzieningen en hun sociale netwerk. Deze voorkeuren werden minder sterk gearticuleerd door jongere senioren. Deze onderzoeken laten dus zien dat de verschillende leeftijdsgroepen ook verschillende woonwensen hebben.

Een soortgelijk onderzoek is in Zuid-Holland uitgevoerd door Hagen & Neijmeijer (2020), namens Platform 31. In dit onderzoek worden 10 verschillende woonprofielen opgesteld, op basis van voorkeuren op het gebied van verschillende dimensies, zoals wonen met of zonder zorg, in een gemeenschap op individueel, kleine of grotere woning etc. Deze woonprofielen worden concreet gemaakt met een type huisvesting, zie figuur 6

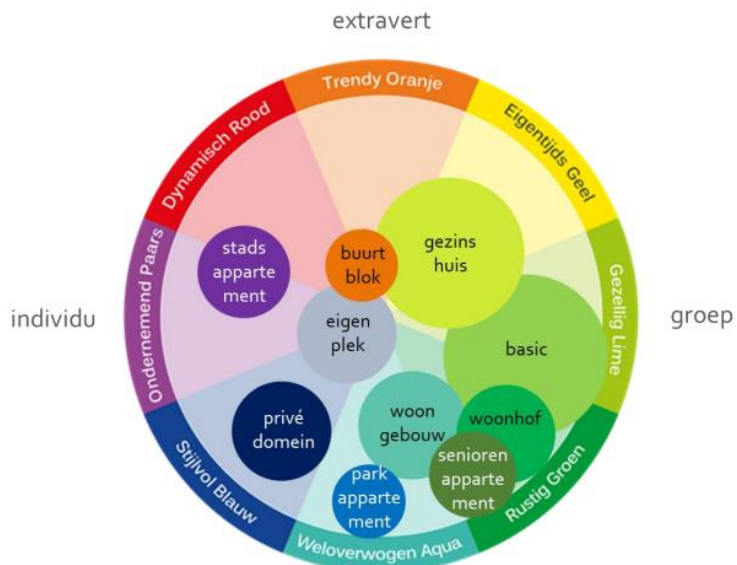
Figuur 6 Verschillende woonprofielen



Bron: Hagen & Neijmeijer, 2020

Vervolgens worden deze woonprofielen gerangschikt in het DISC-model, een leefstijl model gebaseerd op sociologische en psychologische dimensies. In het DISC-model worden 8 verschillende profielen onderscheiden. De woonprofielen en DISC-profielen worden in het onderzoek aan elkaar gelinkt, zie figuur 7.

Figuur 7 Het Discmodel gekoppeld aan woonprofielen



Bron: Hagen & Neijmeijer, 2020

Het onderzoek van Hagen en Neijmeijer (2020) laat zien dat verschillende persoonlijkheden en leefstijlen ook invloed kunnen hebben op de woonwensen van ouderen.

4. Methodologie

Om een antwoord te geven op de onderzoeksvraag is er gekozen voor een kwalitatief onderzoek door middel van interviews met senioren. Hierdoor kan een goed beeld worden gemaakt van de redenen en motieven die achter de woonwensen van senioren zitten.

4.1 Dataverzameling

Op basis van het theoretisch kader is een topiclist opgesteld, voornamelijk gebaseerd op tabel 1. De vier domeinen van huisvesting, leefomgeving en mobiliteit zijn dan ook terug te vinden in de topiclist. Ook wetenschappelijke en grijze literatuur over woonvormen zijn gebruikt om vragen op te stellen over verschillende woonvormen. De topiclist is te zien in bijlage 1. Hierbij staat ook aangegeven op welke academische concepten en artikelen de onderwerpen zijn gebaseerd. Omdat de vragen over doorstroming niet relevant zijn voor dit onderzoek, zijn deze vragen niet verder onderbouwd.

Er is gekozen voor een semigestructureerd interviewmodel, om zo houvast te hebben tijdens het interview, maar ook genoeg ruimte te hebben om door te vragen indien nodig. Ieder onderwerp begon met een brede, open vraag. Hierdoor wordt de respondent niet in een bepaalde hoek geduwd, maar moet de respondent zelf een mening geven. Ook is er zo ruimte voor thema's die de respondenten zelf aandragen. Er is voor gekozen om eerste de vragen over de woonwensen te vragen, onderverdeeld in woning, leefomgeving, mobiliteit en sociale contacten. Dit omdat het de makkelijkere vragen zijn en een logische opening van een gesprek over woonwensen. Daarna komen de meer verdiepende vragen aan bod, over woonvormen en doorstroming. Als laatste wordt er een toepassing gemaakt op Het Ambacht, als een logische afsluiter van het interview.

Bij de vragen over verschillende woonvormen is gebruik gemaakt van een spectrum waarop de woonvormen staan, zie bijlage 2. Dit spectrum is gebaseerd op het spectrum van platform 31 (2020) en verschillende woonvormen zijn toegevoegd om de senioren een duidelijk beeld te geven van de mogelijkheden. Nadat er een korte uitleg is gegeven, is aan de respondenten is gevraagd om een kruisje te zetten waar ze het liefst zouden willen wonen. Er is voor deze methode gekozen om de voorkeur voor de verschillende woonvormen op een overzichtelijke manier te peilen. Ook opende dit het gesprek over de verschillende woonvormen op een natuurlijke manier.

Bij het vragen over Het Ambacht is gebruik gemaakt van een andere methode, het gebruik van foto's, ook wel photo-elicitation. Volgens Richard & Lahman (2014) kan "*de methode van foto-elicitation-interviews worden gedefinieerd als een interviewtechniek waarbij onderzoekers informatie van deelnemers ontlokken door gebruik te maken van foto's.*" (Vertaald, p. 5). Hierdoor kunnen meningen en waarden van respondenten beter bereikt

worden (Richard & Lahman, 2014). Er zijn verschillende foto's laten zien van de bouwplannen, gecombineerd in een moodboard (bijlage 3). Op het moodboard staan voorbeelden van de stijl waarin de gebouwen in Het Ambacht gebouwd zullen worden. Daarnaast zijn er afbeeldingen te zien die de sfeer van Het Ambacht weergeven, zoals bijvoorbeeld de verschillende groepen bewoners en het samenkomen in de buurt. De afbeeldingen hebben een bijschrift van verschillende termen, die aanleiding kunnen geven tot vragen en gesprekken. De respondenten is gevraagd te reageren op het moodboard en gevraagd wat ze vinden van de plannen, zoals ze gepresenteerd worden op het moodboard. Door deze methode te gebruiken, kunnen de respondenten een beter beeld vormen van Het Ambacht en kunnen ze dus ook beter hun mening geven.

Via de gemeente is er contact gezocht met verschillende seniorenorganisaties in Veenendaal. Om een zo representatief mogelijk beeld te krijgen van de senioren in Veenendaal is geprobeerd om senioren met verschillende achtergronden te benaderen, zoals sociaaleconomische status, maar ook leeftijd en woonvorm (zie ook 'Validiteit', p.32). Dit is bereikt door de verschillende organisaties te benaderen. Zo is 'Wijs met je Wijk' een organisatie waar meer welgestelde senioren aan verbonden zijn. 'Veens Welzijn', de Veense welzijnsorganisatie, heeft gezorgd voor respondenten die bijvoorbeeld in de sociale huur zitten. Verder heeft de wooncoach van Veens Welzijn ons in contact gebracht met senioren die een verhuishwens hebben, maar nu nog vaak in een zelfstandige woning zitten. Daarnaast zijn senioren van verschillende leeftijden geïnterviewd.

Om het aantal gewenste respondenten te kiezen is gekeken naar data-saturatie. Saturatie in kwalitatief onderzoek houdt in dat er geen nieuwe bevindingen meer gedaan worden. In dit geval ziet de onderzoeker dezelfde patronen steeds weer terugkomen. De onderzoeker kan op basis hiervan ervoor kiezen geen nieuwe data meer te verzamelen (Saunders et al., 2017). In dit onderzoek is data saturatie opgetreden na dertig interviews. Hierdoor is besloten geen nieuwe interviews meer uit te voeren. Er zijn dus dertig interviews uitgevoerd, met 35 respondenten, van wie er 5 echtparen, die hun woonwensen meestal delen. De respondenten zijn in te delen in de volgende leeftijdscategorieën: 65-75 (14), 75-80 (7), 80+(14). Er is voor deze indeling gekozen, omdat tussen deze groepen de grootste verschillen zaten.

De interviews hebben plaatsgevonden in de weken 15, 16 en 17. Sommige interviews zijn afgenomen op het gemeentehuis, maar de meeste respondenten zijn thuis geïnterviewd. Hier is voor gekozen, omdat het waarschijnlijk is dat mensen in hun vertrouwde omgeving makkelijker praten dan in een vreemde omgeving. Vooraf hebben de respondenten een informatiebrief gekregen met informatie over het onderzoek en over de interviewers. Ook stond er een foto in van de onderzoekers, zodat de senioren wisten wie ze konden verwachten. Daarnaast stond er een korte uitleg van de vragen in. Deze uitleg was echter

niet te gedetailleerd, zodat de spontaniteit bewaard kon worden en de respondenten geen uitgedachte of sociaal wenselijke antwoorden gaven. De meeste interviews duurden ongeveer 45 minuten tot een uur. Tijdens de interviews is aan de respondenten toestemming gevraagd om het interview op te nemen om het op een later tijdstip te transcriberen

4.2 Data-analyse

Nadat de interviews getranscribeerd waren, zijn de transcripties gecodeerd met behulp van Nvivo 14, om zo de inhoud van de interviews op een gestructureerde manier te kunnen analyseren. Eerst zijn de interviews open en axiaal gecodeerd. Daarna zijn deze codes gekoppeld aan de verschillende deelvragen om zo een theorie op te bouwen en de deelvragen te kunnen beantwoorden. De codelijst is te vinden in bijlage 4. Hierna zijn de resultaten uitgewerkt en de deelvragen beantwoord.

4.3 Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit en de betrouwbaarheid van dit onderzoek is op verschillende manieren gewaarborgd. Als eerste zijn er voor het theoretisch kader alleen wetenschappelijke artikelen uit wetenschappelijke tijdschriften gebruikt, die dus peer-reviewed zijn. Om het onderzoek in een bredere context te plaatsen is gebruik gemaakt van grijze literatuur, zoals beleidsdocumenten van het ministerie of de gemeente.

Er is gebruik gemaakt van een semigestructureerde interviewtechniek. Zo zijn dezelfde concepten bevraagd in de interviews om consistentie te waarborgen. Deze concepten zijn gebaseerd op wetenschappelijke literatuur en uit ander onderzoek is gebleken dat deze concepten vaak terugkomen bij onderzoek naar de woonwensen van senioren. Door een rustige en vertrouwde sfeer te creëren is ervoor gezorgd dat mensen zich veilig voelen om eerlijke antwoorden te geven, om zo sociale wenselijkheid te ondermijnen.

Zoals hierboven ook is toegelicht, is geprobeerd een diverse groep van respondenten te werven, om een zo representatief beeld te krijgen van de woonwensen van senioren in Veenendaal. Er is vooral variatie gezocht op het gebied van leeftijd en sociaaleconomische status. Zo kunnen verschillen in de woonwensen van senioren goed worden vastgesteld.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het onderzoek beschreven worden. Er wordt hiermee antwoord gegeven op de deelvragen. Om de anonimiteit van de respondenten te bewaren, hebben alle respondenten een code gekregen, die wordt weergegeven bij de quotes van respondenten.

Er zal eerst gekeken worden naar de woonwensen van senioren op de verschillende gebieden. Daarna zullen verschillen in woonwensen verklaard worden door te kijken naar de invloed van verschillende factoren. Als laatste zijn de woonwensen gespiegeld aan de Gebiedsvisie van Het Ambacht om te kijken welke woonwensen er gerealiseerd kunnen worden.

5.1 Woonwensen van senioren

5.1.1 Woning

Verreweg de meeste respondenten noemen het hebben van een gelijkvloerse woning als er gevraagd wordt naar hun ideale woning. Er zitten echter wel verschillen in hoe de respondenten dat voor zich zien. De meeste senioren denken bij een gelijkvloerse woning aan een appartement. Een paar respondenten geven echter aan dat ze juist niet in een appartement willen, maar in een bungalow of een seniorenwoning. De redenen die hiervoor genoemd worden zijn voornamelijk het hebben van een tuintje, wat bij een appartement vaak niet het geval is. Een andere reden die werd genoemd was de mogelijkheid van een extra verdieping bij een seniorenwoning, die gebruikt kan worden als werkruimte, bergruimte of logeerkamer.

“Ik zeg niet dat ik per se een schuin dak zou willen hebben. Er zijn er ook zonder schuin dak. Maar ja, weet je, het geeft wat extra ruimte. Het kan ook net die kamer, die werkkamer schelen. Maar in principe wil je gelijkvloers zitten en als je dan nog 1 of 2 kamers hebt, dat kunnen net die kamers zijn waar je je kleinkind kan laten slapen of je werkkamer “(0804R3).

De respondenten die een appartement willen, geven aan dat een buitenruimte wel heel belangrijk voor hen is. Het hebben van een balkon is voor veel mensen essentieel. Sommige respondenten binden hier een criteria aan dat het ruim genoeg moet zijn, dat er bijvoorbeeld zes stoelen op moeten kunnen staan en een tafel. Twee respondenten geven aan dat het ideaal zou zijn als een deel van het balkon inpandig is, en de rest niet. Zo is een deel overdekt. Een geheel inpandig balkon wordt door enkele respondenten als benauwend ervaren. Vier respondenten willen liever een tuintje dan een balkon, zodat ze meer ruimte hebben. De meeste respondenten geven echter aan dat ze een tuin te veel werk vinden en

liever een ruim balkon hebben waar ze wat planten neer kunnen zetten, wat aansluit op de bevinding van Andersson et al. (2018).

Wat betreft de grootte van de woningen zijn de meningen verdeeld. De meeste respondenten wilden in ieder geval een driekamerappartement, met een grotere slaapkamer en een kleinere kamer. De oppervlakte die hierbij werd genoemd was meestal tussen de 70-90 vierkante meter. Ongeveer vijf respondenten wil juist een groter appartement met vier kamers, aparte kamers voor logees en een werkkamer of hobbykamer. De respondenten noemden vaak een oppervlakte van 100 vierkante meter of groter. Eén respondent wilde graag een ruim appartement van 150 vierkante meter.

Er worden ook verschillende woonwensen genoemd met betrekking tot de toegankelijkheid van de woning. Veel respondenten geven aan dat ze een drempelloze woning willen die ruim is opgezet, zodat er makkelijk met een rollator of rolstoel kan worden gereden. Ook het hebben van brede deuren wordt een aantal keer benoemd. Twee respondenten geven aan dat ze graag twee liften in het gebouw zouden willen hebben, zodat er altijd één werkt. Andere woonwensen die worden genoemd zijn het hebben van een goed geïsoleerde en verwarmbare woning. Een goede isolatie zorgt er ook voor dat de woning in de zomer koel blijft, wat voor de senioren erg prettig is. Ook het hebben van genoeg daglicht werd als erg wenselijk gezien door een acht respondenten.

Als laatste wordt het hebben van een berging of fietsen/scootmobielstalling vaak genoemd door de respondenten. Oplaadpunten voor de scootmobielen en elektrische fietsen zijn noodzakelijk voor veel senioren. Ook een berging waar spullen in kunnen worden opgeborgen wordt gezien als een vereiste door een kwart van de respondenten.

Sommige woonwensen die de respondenten noemen komen overeen met de woonwensen die beschreven staan in het theoretisch kader, zoals de toegankelijkheid en opbergruimtes (Mulliner et al., 2020; WHO, 2007). Andere woonwensen sluiten deels aan, de meeste respondenten geven aan dat een kleine woonruimte voor hen voldoende is. Enkele respondenten hadden echter juist behoefte aan een grotere woonruimte, wat in tegenspraak is met de WHO (2007). Andere dingen worden door de respondenten niet genoemd, zoals het hebben van ondersteunende technieken als sensoren of camera's (Mulliner et al., 2020; WHO, 2007).

5.1.2 Leefomgeving

Voorzieningen

De respondenten zijn het unaniem eens dat winkels essentieel zijn in de leefomgeving van ouderen. Een supermarkt en een drogist worden vaak genoemd, maar ook een bakker en een slager komen vaak terug. Het is daarbij belangrijk dat deze winkels op loopafstand zijn

van de senioren, zodat senioren die niet meer kunnen fietsen of autorijden de winkels ook nog kunnen bereiken. Ook medische voorzieningen zoals een apotheek, huisarts of een tandarts worden vaak genoemd. Daarnaast wil een derde van de respondenten in de buurt van het openbaar vervoer wonen, zij het een trein of een busstation. Een buurthuis of ontmoetingsruimte wordt ook meerdere malen genoemd als wenselijk voor in de leefomgeving. Dit zorgt ervoor dat de senioren ergens terecht kunnen om sociale contacten op te doen en zo isolatie tegen te gaan.

Groen

Het hebben van een groene wijk vinden bijna alle respondenten heel belangrijk. Sommigen noemen expliciet een park om in te wandelen en in te zitten. Andere respondenten denken eerder aan bomen en planten in de buurt. Een aantal respondenten geven aan dat groen in de buurt ook helpt bij het koel houden van de omgeving en een schaduwplek zijn voor ouderen om onder te schuilen bij warm weer.

Toegankelijkheid

Ongeveer de helft van de respondenten haalt aan dat toegankelijke voetpaden essentieel zijn voor ouderen. De looppaden moeten breed zijn en goed onderhouden. Zo kunnen ook senioren met een scootmobiel makkelijk gebruik maken van de voetpaden. Goed onderhoud is van belang voor de veiligheid van de senioren, loszittende tegels kunnen valpartijen veroorzaken. Vooral de paden naar belangrijke voorzieningen moeten goed toegankelijk zijn. Ook fietspaden moeten goed onderhouden en veilig zijn, omdat veel senioren gebruik maken van de elektrische fiets.

Daarnaast is het hebben van parkeervoorzieningen erg belangrijk voor senioren. De respondenten geven aan dat het niet makkelijk is als ze ver moeten lopen naar de auto, omdat niet iedereen dat kan. Daarom maken sommigen gebruik van invalideparkeerplaatsen.

Ook moet de buurt volgens bijna de helft van de respondenten voldoende bankjes hebben voor senioren om even op uit te kunnen rusten als ze onderweg zijn of om gewoon even buiten in het park te kunnen zitten. Één respondent merkt op dat deze bankjes wel op de juiste hoogte moeten zijn voor de senioren.

Reuring of rust

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat ze behoefte hebben aan reuring in de wijk. Ze denken hierbij vaak aan een gemengde buurt, waarbij de kinderen op straat spelen. Zo hebben ze iets om naar te kijken en spreken ze verschillende mensen als ze buiten zitten of een rondje lopen. Enkele respondenten geven aan dat het belangrijk is voor senioren om met andere leeftijdsgroepen of culturen geconfronteerd te worden:

“Wat ik belangrijk vind in de buurt is dat het een gemêleerd gezelschap is. Jong en oud door elkaar. Omdat je als je ouder wordt, best wel wat reuring om je heen wil” (2404R13D)

“Ja, een beetje een reuring. Ja, dat is als je ouder wordt, als je je niet zorgt dat je de reuring blijft houden, dan neem je de prikkels af en dan ben je langzaam aan het verschrompelen in je hoofd” (1004R6)

Aan de andere kant zijn er ook respondenten die meer behoefte hebben aan rust om zich heen. Zij geven aan dat ze liever met andere senioren om zich heen willen wonen en geen kinderen of jongeren:

“Maar het gemengde, dus allerlei soort gezinnen, laten we het zo noemen, bij elkaar ben ik geen voorstander van. Met kleine kinderen is het heel leuk, maar als je erbij moet wonen, geeft het toch veel lawaai en drukte” (1504R1D)

Ruim opgezet

Een ruim opgezette wijk is een veelgehoorde woonwens van de senioren in de interviews. Ze vinden het belangrijk dat de woningen niet te dicht op elkaar staan. Een veelgehoorde uitspraak onder de respondenten is iets van: “Ik hoef niet te zien wat mijn overbuurman aan het eten is”. Deze uitspraak wordt wel acht keer genoemd tijdens de interviews. Opvallend is dat ook veel respondenten hetzelfde voorbeeld gebruiken om te omschrijven wat ze niet willen. In het centrum van Veenendaal is smalle straat waar aan beide kanten hoogbouw wordt gerealiseerd. Veel respondenten vinden dat te benauwend.

Verschillende behoeften van de leefomgeving komen overeen met de wetenschappelijke literatuur (Elo et al., 2011; Kemperman & Timmermans, 2014; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007; Yu et al., 2019), zoals groen, voldoende bankjes, goed onderhouden voetpaden, voorzieningen dichtbij en ontmoetingsruimten. Veiligheid wordt maar door één respondent genoemd, maar de rest van de respondenten gaat hieraan voorbij. Wellicht dat veel respondenten zich relatief veilig voelt in Veenendaal en daar niet aan denkt. Over het algemeen zijn de wensen wat betreft de leefomgeving voor de meeste senioren hetzelfde, alleen op het punt van reuring of rust in de buurt verschillen de meningen.

5.1.3 Mobiliteit

Negentien respondenten maken geen of nauwelijks gebruik van het openbaar vervoer in Veenendaal. De meest genoemde reden hiervan is dat de respondenten zelf nog een auto en fiets hebben. Ook is het openbaar vervoer in Veenendaal niet optimaal. Volgens de respondenten rijden de bussen niet frequent genoeg, of zijn de bushaltes te ver weg. Daarnaast is niet alles goed te bereiken met het openbaar vervoer. De respondenten geven echter aan dat de buurtbussen en beltaxi's wel goed geregeld zijn in Veenendaal. De senioren kunnen dan op afspraak worden opgehaald. Sommige respondenten maken

eerder gebruik van hun sociale contacten als ze ergens naar toe moeten, zoals familie of buren.

Respondenten die wel gebruik maken van het openbaar vervoer, gebruiken de trein het meest. Vaak is dit voor recreatief gebruik, om bijvoorbeeld te gaan winkelen in Utrecht. Er zijn drie stations in Veenendaal en volgens de respondenten zijn deze voldoende en goed bereikbaar. Alleen wat meer parkeerplekken bij de stations is handig voor de senioren die slecht ter been zijn.

Verschillende respondenten geven aan dat ze wel meer gebruik van het openbaar vervoer zouden maken op het moment dat ze minder mobiel worden en dus geen auto meer kunnen rijden of kunnen fietsen. Ze wensen dan in de buurt van het openbaar vervoer te wonen.

De meeste respondenten wensen een beter ov-systeem met frequenter en bereikbaar ov. Dit is in overeenstemming met de wetenschappelijke literatuur (Lin & Ciu, 2021; Mulliner et al, 2020; WHO, 2007). Ze benoemen echter niet dat ze daardoor belemmerd worden in hun mobiliteit. Dat kan worden verklaard doordat veel mensen nog een auto hebben, of anders gebruik maken van de belbus voor senioren. Slechts één respondent geeft aan dat de bushaltes wat seniorvriendelijker mogen met bankjes, zoals ook Mulliner et al. (2020) en WHO (2007) dat noemen.

5.1.4 Sociale contacten

De meeste respondenten geven aan dat ze behoefte hebben aan contact met buren. Dit kan af en toe een praatje zijn, maar ook geven verschillende senioren aan dat de buren hen helpen wanneer nodig. Dit geeft de respondenten een veilig en vertrouwd gevoel.

“Dat je dan als je alleen komt te staan bijvoorbeeld dat je dan wat meer een soort van bescherming voelt of zo in ieder geval. Dat je wel je buren goed kent en dat je ze om hulp kunt vragen bijvoorbeeld.” (2404R16)

Vier senioren zeggen de sleutel van hun huis aan de buren te hebben gegeven. Ook geven een aantal respondenten aan dat ze gebruik maken van het buurthuis van Veens Welzijn, om de koffieochtend bij te wonen. Anderen senioren geven aan dat ze met de buren het nodige contact hebben, maar zelf hun eigen kring van vrienden en familie voldoende vinden.

Daarnaast geven veel respondenten aan dat ze ook buiten hun buurt behoefte hebben aan sociaal contact. In Veenendaal wordt daar invulling aan gegeven door middel van de organisatie Wijs met je Wijk. Dit is een organisatie die door senioren uit Veenendaal zelf zijn opgezet om senioren met elkaar te verbinden door allerlei soorten activiteiten, zoals lezingen, wandelingen, filosofie of literatuurclubs enz. Dit zijn wel activiteiten die vooral wat

welgesteldere ouderen aantrekken. Ongeveer een derde van de respondenten geeft aan de activiteiten van Wijs met je Wijk te bezoeken.

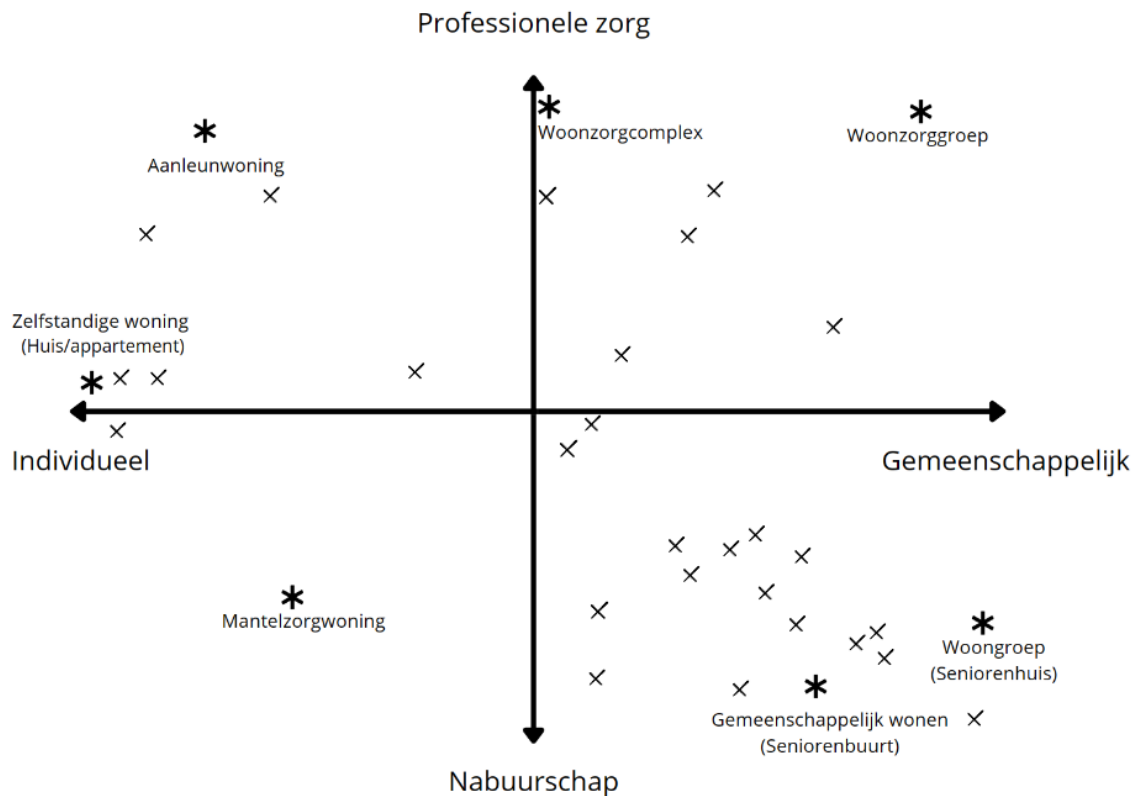
Als er gevraagd wordt naar wat de wensen zijn voor sociale contacten in een nieuwe woonomgeving, geeft ongeveer de helft van de respondenten aan dat ze een gemeenschappelijke ruimte zouden willen waar ze andere bewoners kunnen ontmoeten. Ook noemt een aantal respondenten activiteiten waardoor de inwoners van de buurt elkaar kunnen ontmoeten, zoals buurtbarbecues, of het samen onderhouden van een stukje tuin of park.

Over het algemeen zijn de senioren op zoek naar sociale contacten. Sommigen vinden het prettig dat ze veel contact hebben met hun burens, voor een beschermd gevoel. Dit komt ook overeen met de verbondenheid aan plaats die ouderen kunnen ervaren door hun sociale contacten (Butcher & Breheny, 2016). Het is dus belangrijk dat de senioren zich vertrouwd voelen door de mensen om hen heen. Anderen zijn actiever in het kiezen van hun eigen contacten, door bijvoorbeeld Wijs met je Wijk. Enkele respondenten zouden graag meer activiteiten in de buurt willen om de buurt meer te verbinden. Uit de literatuur (Elo et al., 2011; Gurung et al., 2022; Hock & Mickus, 2019; Mulliner et al. 2020; Santini et al., 2018; Rusinovic et al., 2019) blijkt dat sociale contacten erg belangrijk zijn voor het welzijn van de senioren en uit de interviews blijkt dus dat de senioren zelf ook aangeven sociaal contact belangrijk te vinden.

5.1.5 Woonvormen

De respondenten is gevraagd om in het woonvormen spectrum van platform 31 (zie figuur 3) hun voorkeur qua woonvormen aan te geven. Dit gaat dus niet om de woning zelf, maar om de context van de woning. Wonen de respondenten bijvoorbeeld liever in een vrijstaande, zelfstandige woning, of liever in een gemeenschappelijke woonvorm met anderen. De verschillende woonvormen in het spectrum zijn toegelicht in het theoretische kader. Platform 31(2020) heeft het spectrum alleen gebruikt om de woonvormen weer te geven, maar niet om de voorkeuren van senioren te toetsen. Dat is in dit onderzoek wel gedaan. In figuur 8 staan de voorkeuren van de respondenten aangegeven. De meeste respondenten zitten in de gemeenschappelijke hoek, zonder professionele zorg.

Figuur 8 Voorkeur respondenten woonvormen



Vier respondenten die aangeven dat ze gemeenschappelijk willen wonen, wonen al in een gemeenschappelijke woonvorm. Twee respondenten hebben bewust een keuze gemaakt om daar te gaan wonen, omdat ze problemen hebben met hun gezondheid. Voor hen is het een veilig gevoel om mensen om hen heen te hebben die kunnen helpen met kleine dingen die voor hen lastig zijn.

“Maar ik heb ook wel heel bewust voor een woongroep gekozen. Ook omdat mijn gezondheid niet altijd even goed is. Dat ik gewoon weet dat er mensen om mij heen staan. Ja. Die ik ken en die mij kennen. (0804R1)”

In alle gevallen hadden de respondenten een gedeelde ruimte waar activiteiten werden georganiseerd. Twee respondenten waren bewoners van de VIGO-flat, wat staat voor Veenendaals Initiatief Groepswonen Ouderen. De bewoners hebben een eigen driekamerappartement, wat de respondenten erg op prijs stellen. In de gedeelde huiskamer worden activiteiten georganiseerd zoals schilderen, een pub, maaltijden en stoelyoga. Op deze locatie was het contact met de medebewoners erg hecht en liep iedereen vaak bij elkaar naar binnen om een bakje koffie. De bewoners hebben wel een bordje bij de deur waarop staat of bezoek welkom is of niet. Zo wordt de privacy gewaarborgd, iets wat voor de respondenten erg belangrijk is. Ook is er een bewonersvereniging waar bewoners lid van

worden als ze in de VIGO-flat komt te wonen. Hierdoor wordt er van de bewoners verwacht dat ze de algemene ledenvergaderingen bijwonen. Het wonen in de VIGO-flat wordt door beide respondenten als positief beoordeelt, mede omdat deelname aan activiteiten wel vrijwillig is.

Twee andere respondenten zijn bewoners van Sans Soucis. Dit is een bewonersvereniging in een groter complex met onder andere een gedeelte voor mensen met autisme, maar ook gewone appartementen en eengezinswoningen. De appartementen van Sans Soucis zitten bij elkaar, in twee lagen rond een binnentuin. De bewoners delen de tuin en hebben ook een gedeeld appartement. In Sans Soucis worden minder activiteiten georganiseerd, maar ook hier zijn de bewoners betrokken op elkaar en helpen ze elkaar waar nodig. Respondenten van de geclusterde woonvormen geven wel aan dat het moeilijk was om nieuwe bewoners te zoeken die passen binnen de groep en die zelf ook actief willen zijn. De bewoners van de VIGO-flat willen ook geen nieuwe bewoners boven de 65, omdat dan de groep te oud wordt. Dit zijn moeilijkheden van geclusterde woonvormen.

Veel andere respondenten geven aan dat ze gemeenschappelijk willen wonen. Er is geen duidelijke lijn te trekken qua leeftijd van deze respondenten. In bijna alle gevallen willen de respondenten wel een zelfstandige woning hebben, maar kunnen ze vooral een gemeenschappelijke ruimte voor activiteiten waarderen. In hoeverre ze dan betrokken zouden willen zijn, vinden veel respondenten moeilijk om in te schatten. Vaak geven ze aan dat privacy en vrijblijvendheid wel belangrijk is voor hen. De respondenten noemen verschillenden voordelen van het gemeenschappelijke wonen.

“Als je dus een groot wooncomplex hebt met veel ouderen, [...], dan ben je toch voor een heleboel dingen minder afhankelijk van mantelzorg en ondersteuners. Ze kunnen geen medische dingen doen en niet schoonmaken, maar wel elkaar helpen om naar het ziekenhuis brengen en een boodschapje doen, maar ook voor elkaar zijn, dat is voor heel veel ouderen heel belangrijk. Dat er naar hen omgekeken wordt. (1504R7)”

Verschillenden respondenten geven ook aan dat ze met jongeren in hetzelfde gebouw zouden willen wonen. Het contact met jongeren zorgt volgens de senioren voor dynamiek en reuring. Sommigen vinden dit een goede oplossing omdat de jongeren zo huisvesting krijgen en tegelijk de ouderen kunnen helpen met kleine klusjes, of hen gezelschap houden.

“Ik denk dat het alleen maar levendigheid geeft. Als je dan zo 'n televisieprogramma ziet waar inderdaad die mix bestaat, ik denk dat dat wel ideaal is. (1604R10)”

“Dat je er ook een tig aantal studenten tussen huisvest, die voor mantelzorg kunnen zorgen, waarbij je die studenten selecteert, passen die mensen ertussen. Dat werkte perfect, want

die gingen zich ook met die ouderen bemoeien als ze problemen hadden. Dat zijn perfecte oplossingen, daar geloof ik erg in (0804R3)”

De respondenten die hun kruisje in de linkse helft hebben gezet, wonen liever zelfstandig en willen vaak zolang het kan blijven wonen in hun huidige woning. Ze noemen hierbij niet zozeer de zelfstandigheid, maar meer dat ze gehecht zijn aan hun huidige woning en er fijn wonen. Hun huidige woning en omgeving is voor hen vertrouwd en het is voor hen lastig om dit op te geven. De meerderheid van de respondenten geeft echter aan dat ze wel willen verhuizen, maar geen geschikte woonruimte kunnen vinden. Daarnaast benoemden ze vaak vooral de nadelen van het gemeenschappelijke wonen. Het op elkaar letten en over elkaar praten werd door een aantal respondenten genoemd als hinderlijk. Ook het rekening houden met elkaar werd door een respondent genoemd als een belemmering. Enkele respondenten geven aan dat het te druk is voor hen om nog met andere mensen samen te wonen en sociaal te moeten doen. Verder twijfelen een paar respondenten aan de haalbaarheid van het gemeenschappelijke wonen, omdat ze twijfelen aan de bereidheid of het vermogen van senioren om elkaar echt te helpen. Slechts één respondenten noemde expliciet ruzie of onenigheid als reden van het zelfstandig willen wonen.

“Ik kan vermoeden hoe het ongeveer is, maar ik ben als de dood dat het binnen de kortste keren op een of andere manier onenigheid krijg en dan is alles in duigen gevallen. Dus daarom kies ik het liefste voor mijn zelfstandigheid. Ik ben wel een baas hoor.” (1704R11)

De respondenten die hun kruisje meer richting de professionele zorg hebben gezet noemen vaak de behoefte aan meer zorg voor in de toekomst. Veel van hen zijn al wat ouder en wonen nu in de Rederijkers, een appartementencomplex voor senioren met sociale huurappartementen. Aan de ene kant de zelfstandigheid van een eigen appartement, met aan de andere kant de nabijheid van zorg indien nodig, spreekt hen erg aan. Ook het hebben van een maaltijdservice wordt twee keer genoemd als een voordeel van de meer beschermende woonvormen. Er zijn echter ook respondenten die juist niet in een beschermende woonvorm zouden willen wonen. Door met alleen maar andere oude senioren te zitten, word je zelf ook snel oud, volgens een respondent. Een andere respondent vindt een appartement in een verzorgingstehuis te klein en benauwend. Andere respondenten hebben niet per se een uitgesproken positieve of negatieve mening over verzorgingstehuizen, maar zien het meer als een onontkoombaar feit als je oud en gebrekkig wordt.

De respondenten noemen verschillende voor- en nadelen van de woonvormen die overeenkomen met de wetenschappelijke literatuur. Een aantal respondenten wil graag zelfstandig blijven wonen in de woning waar ze nu wonen. Dit wordt dan eerder gemotiveerd door de betekenis van woning waar ze nu in wonen en de verbondenheid aan plaats zoals

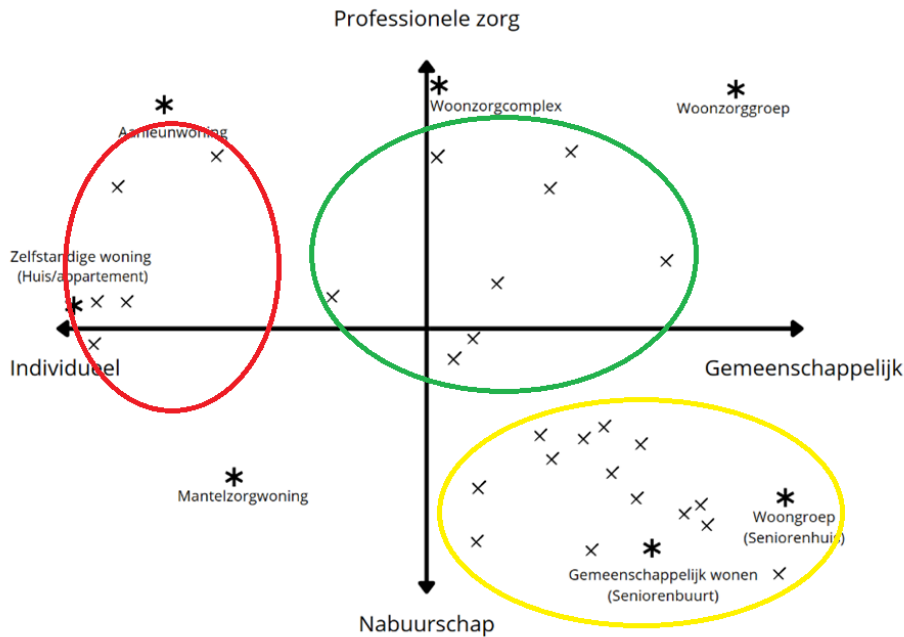
Butcher & Breheny (2016) redeneren, dan de zelfstandigheid en het behouden van autonomie (Stone & Gullifer, 2016). Toch geven de meeste respondenten (die nog niet in seniorenhuisvesting wonen) aan dat ze wel willen verhuizen, maar geen geschikte woonruimte kunnen, iets wat ingaat tegen de bevindingen van Butcher & Breheny (2016), Stone & Gullifer (2016) en Wiles et al. (2011).

De motivatie van de wensen voor gemeenschappelijk wonen, komen vooral voort uit het sociale contact en het voor elkaar zorgen. Deze voordelen sluiten aan bij de wetenschappelijke literatuur (Choi, 2004; Van Gasse & Wyninckx, 2023; Pupilampu, 2019; Rusinovic et al, 2019). De vier respondenten die zelf in een gemeenschappelijke woonvorm wonen, noemen geen concrete nadelen. Dit kan ermee te maken hebben dat er in de VIGO-flat bepaalde maatregelen zijn genomen om overbelasting van de ouderen te voorkomen. In het geval van Sans Soucis is het samenleven niet zo overheersend dat de inwoners er nadelen van ervaren. Respondenten die niet in een gemeenschappelijke woonvorm wonen, noemen wel de nadelen die ook terugkomen in de wetenschappelijke literatuur, bijvoorbeeld roddelen en ruzie (Pupilampu et al., 2019; Rusinovic et al., 2019). Negatieve aspecten van verzorgingstehuizen of woon-zorgcomplexen komen in de interviews niet zo duidelijk naar voren als in de wetenschappelijke literatuur, maar het feit dat de meeste respondenten toch meer richting de gemeenschappelijke, informele kant neigen laat zien dat het niet als keuze wordt gezien om naar een woon-zorgcomplex te verhuizen. Dit komt overeen met de studie van Ministerie VWS (2018).

5.1.6 Drie verschillende seniorenprofielen

Uit de interviews komt naar voren dat de senioren een diverse groep zijn. Daarom zijn op basis van de gesprekken met senioren, drie seniorenprofielen opgesteld, die elk bij een eigen soort woning passen. Dit is wat generaliserend, maar kan wel helpen om inzicht te krijgen in de verschillende woonbehoeften en hoe die zich uiten in verschillende soorten senioren huisvesting. De drie profielen zijn gebaseerd op de drie grove clusters die te zien zijn in het woonvormen spectrum, zie figuur 9:

Figuur 9 Drie clusters in woonvormen spectrum



Vitaal & zelfstandig

Als eerste vitaal en zelfstandig. Ze worden weergegeven in de rode cirkel in het spectrum. Dit zijn de wat jongere senioren die nu vaak nog in een eengezinswoning wonen. Zij hebben een sociaal leven en ondernemen zelf nog veel activiteiten. Ook is naar voren gekomen dat deze groep senioren meer behoefte heeft aan een appartement met een wat grotere oppervlakte en 4 kamers. Dit zodat er geaccommodeerd kan worden naar hobby's en er familie en vrienden kunnen blijven slapen. Deze appartementen zouden in een getrappt woongebouw kunnen worden geplaatst, zodat een dakterras mogelijk wordt. Dit woongebouw hoeft niet per se met andere senioren te zijn, maar kan ook met andere leeftijdsgroepen zijn. Belangrijk is wel dat ook deze appartementen toekomstbestendig zijn, dus drempelloos en met brede deuren. De senioren hechten veel waarde aan hun zelfstandigheid en willen minder afhankelijk zijn van hun directe omgeving. Het is echter wel van belang dat er mogelijkheid is voor ontmoeting, door dichtbij voorzieningen als een buurthuis of koffietent te zitten.

Vitaal & sociaal

Deze tweede groep senioren is ook nog vitaal, maar heeft meer behoefte aan sociaal contact. Ook hechten ze minder waarde aan zelfstandigheid, bijvoorbeeld door leeftijd, waardoor ze meer op zoek zijn naar geborgenheid. Deze respondenten worden weergegeven in de gele cirkel (figuur 9). De woonvorm die hierbij past is een geclusterde woonvorm, met een (actieve) bewonersvereniging. Voorbeelden in Veenendaal zijn de VIGO-flat en Sans Soucis. Door de gedeelde inpandige ruimte worden er veel activiteiten georganiseerd en

vormen de bewoners een hechte groep. Ze houden een oogje in het zeil bij elkaar. Door de eigen appartementen van de bewoners wordt de privacy gewaarborgd. Deze appartementen kunnen verschillende oppervlakten hebben en moeten wederom toekomstbestendig zijn. Het is hierbij ook mogelijk om verschillende leeftijdsgroepen te mengen door bijvoorbeeld starters en senioren samen te laten wonen. Een laagdrempeligere manier om dit te bereiken is om de gedeelde ruimte van het complex ook open te stellen voor de buurt en samen activiteiten te organiseren.

Minder vitaal en mindervalide

Senioren in deze groep hebben vaak al een hogere leeftijd maar ook jongere senioren kunnen binnen deze groep vallen. Deze respondenten worden weergegeven in de groene cirkel (figuur 9). Veel van de respondenten die in deze groep vallen zijn woonachtig in de Rederijkers en zijn erg tevreden over hun woonsituatie. De appartementen van de Rederijkers zijn tussen de 60m² en de 70m² en hebben 3 kamers: een badkamer, een grote slaapkamer en nog een kleinere kamer die bijvoorbeeld als extra slaapkamer zou kunnen dienen. Er is minder behoefte aan grote extra ruimte aangezien bezoek over het algemeen niet blijft slapen. Deze groep heeft meer behoeften aan een complex alleen voor senioren of bijvoorbeeld enkele verdiepingen in een complex die alleen voor senioren bestemd zijn. Bij de tweede optie is het nog wel mogelijk om mensen uit andere leeftijdsgroepen gemakkelijk te ontmoeten bij bijvoorbeeld de lift. Het hebben van een ontmoetingsruimte waar activiteiten worden georganiseerd wordt door veel respondenten in deze groep gezien als belangrijk om hiermee in contact te kunnen blijven met anderen. Ook is het van belang dat deze groep dichtbij voorzieningen zit zoals bijvoorbeeld een buurtbus, een winkelcentrum en een prikdienst. Hierdoor blijft het mogelijk voor deze senioren om zelfstandig dingen te ondernemen.

5. 2 Factoren die verschillen veroorzaken

Zoals hierboven blijkt, zijn de senioren geen homogene groep en kunnen de woonwensen van de senioren verschillen. Hieronder zullen de factoren behandeld worden die van invloed zijn op de verschillen in woonwensen, zoals blijkt uit de interviews.

5.2.1 Leeftijd

De respondenten die zijn geïnterviewd komen uit verschillende leeftijdscategorieën. Allereerst de jongste senioren van 65-75. Deze respondenten wonen vaak nog in een zelfstandige woning, bijvoorbeeld een twee-onder-eenkapper. De meeste respondenten wonen hier naar tevredenheid en willen in de nabije toekomst nog niet verhuizen, mede door de verbondenheid aan de woning die ze ervaren. De woonwensen die ze opgeven zijn dus toekomstige woonwensen. Deze respondenten willen vaak een ruime woning met vier

kamers, omdat ze nog een actief leven hebben. Ze wensen daarom een werkkamer of hobbykamer. Ook hebben deze senioren nog jonge kleinkinderen, waardoor ze vaak een logeerkamer willen. Het hebben van een tuin wordt het meest in deze leeftijdscategorie genoemd.

De senioren tussen 75 en 80 wonen voor een deel nog in een zelfstandig huis en voor een deel al in een gelijkvloers appartement. De respondenten die nog thuis wonen hebben een grotere verhuisneiging, omdat hun huis te groot wordt. Het wordt voor hen moeilijker om bij te houden. De woonwensen van deze groep zijn vaak ook een ruime woning met voldoende kamers, omdat ook deze senioren nog redelijk actief zijn.

De oudste respondenten zijn de senioren boven de 80. Zij wonen grotendeels in een seniorenappartement waar alles gelijkvloers is, drempelloos en toekomstbestendig. Deze appartementen zijn tussen de 65 en 75 vierkante meter en de respondenten zijn hier erg tevreden over. Een paar oudere respondenten geven ook aan dat ze zichzelf te oud vinden voor een gemeenschappelijke woonvorm en liever in alle rust hun eigen appartement hebben. Twee echtparen boven de 80 wonen nog in een grote eengezinswoning. Ze willen allebei wel verhuizen, het ene echtpaar naar een groot appartement van 100 vierkante meter met 3 kamers. Het andere echtpaar is ook tevreden met een kleiner appartement.

Over het algemeen kan worden gezegd dat de oudere respondenten een kleinere woning willen en tevreden zijn met minder vierkante meter. Dit komt overeen met Andersson et al. (2018) en Mulliner et al. (2020). Toch is het moeilijk om harde conclusies te trekken, omdat er ook veel uitzonderingen zijn. Hoe vitaal de respondenten zijn heeft niet altijd te maken met leeftijd. Zo wonen twee jongere respondenten van 65 en 66 al in een klein appartement in de VIGO-flat vanwege hun gezondheid. Daarom is ook gezondheid een belangrijke factor in de woonwensen van senioren.

5.2.2 Gezondheid

De meeste respondenten die kleiner zijn gaan wonen, in een seniorenappartement, zijn verhuisd vanwege problemen met hun gezondheid. Een eengezinswoning of groot appartement bleek niet meer behapbaar of geschikt om zorg te ontvangen. Daardoor kregen de respondenten behoefte aan een kleinere woning.

“Wij wilden kleiner gaan wonen. We hadden een hele grote flat, maar ik begon te tobben met mijn knieën en toen zijn we kleiner gaan wonen.” (1504R1D)

“Omdat ik dus heel ernstig ziek geweest ben, kreeg ik problemen met de tuin en met de zolder. Toen kwam ik weer in het ziekenhuis te liggen en toen zei mijn zoon, op een gegeven moment, toen ik eruit kwam, van mam wordt het niet de tijd dat je naar een ander huisje kijkt” (2304R11D)

Deze appartementen zijn dan ook drempelloos en zorggeschikt met genoeg ruimte om het bed en in de badkamer.

Een paar respondenten die nog in een zelfstandige woning wonen, geven aan dat hun gezondheid wel bepalend is in waar ze willen wonen.

“Nee, want wij denken er regelmatig over na, blijven we hier wonen totdat we heel erg krakkemikkig zijn en wij hebben gezegd van, wanneer je normaal kunt lopen allebei, de trap op en dat kunnen we allebei, dan blijven we er wonen, maar als 1 van 2 het niet kan, dan zijn wij niet de typen om een traplift te gaan aanschaffen, dan zoeken we wat anders.” (0904R4)

“Ik zou niet willen verhuizen zolang het niet nodig is fysiek. Op het moment dat het toch dreigt of wel fysiek, een aantal beperkingen te komen of meer zorg nodig te hebben, dan is zo ’n complete 1 -gezin woning niet helemaal het meest geschikte.” (1504R8)

Dit laat zien dat gezondheid een belangrijke factor is voor de woonwensen van de senioren.

5.2.3 Persoonlijkheid

Zoals het onderzoek van Hagen en Neijmeijer (2020) laat zien kan de persoonlijkheid van senioren van invloed zijn op de woonwensen van de respondenten. Dit is ook gebleken uit het onderzoek. De persoonlijkheid heeft niet zozeer invloed op de wensen betreft de fysieke kenmerken van de woning, maar eerder op de woonvorm en wensen voor de sociale omgeving.

Sommige respondenten zijn sociale personen die het gezellig vinden om een praatje te maken. Deze respondenten geven vaak aan dat ze een gemeenschappelijke woonvorm wel interessant vinden, of wonen er zelf al in. Ook staan deze mensen vaak positief tegenover een sociale mix en reuring in de buurt of zelfs in het appartementencomplex. Zij vinden het belangrijk om sociale contacten om zich heen te hebben en doen daar ook hun best voor. Een gemeenschapsruimte in de buurt is daarnaast voor hen belangrijk.

“Maar het is wel iets wat een wens van ons is om meer sociale contacten in de buurt te hebben [...] Ja, ik denk toch dat ik in de eerste instantie van mezelf uit ga en dat je denkt van nou oké dan moet je gewoon zelf initiatief nemen en aan de mensen toestappen en dat contact proberen te leggen” (1804R8D)

Over sociale mix:

“Nou, ik vind het gewoon heel leuk. Ik hou van kinderen. [...] Ja. Ik ben toch wel een mensenmens.” (1504R2D)

Over gemeenschappelijk wonen:

“Maar ja, ik vond het best leuk, omdat ik dacht, ik hou er wel van, ik hou ook van op een camping staan. Ja, gewoon gezellig. [...] Ik zit zo in elkaar, dat had je al gemerkt. Dat je met elkaar eens praat, weet je?” (1004R5)

Andere respondenten geven aan dat ze meer op zichzelf zijn en minder behoefte hebben aan sociaal contact. Zij kiezen dan ook eerder voor een zelfstandige woning, met eventueel wel een gemeenschapsruimte. Ze willen vaak een vrijblijvende deelname aan activiteiten.

Ja, voor mij hoeft je niet dag in dag uit contact te onderhouden met dezelfde mensen en de deur plat te lopen. Heb ik helemaal geen behoefte aan. Ik vind het prima zo. [...] Ja, ik kies liever zelf mijn vrienden. [...] ik ben daar helemaal niet het type voor. (2404R13, R1)

Over gedeelde faciliteiten:

I: En wel een eigen kamer, maar een gedeelde woonkamer of een gedeelde keuken?

R: Nee, dan ben ik er veel individueel voor. [...] Nee. Het mag kleiner zijn, maar ik wil wel op mezelf zijn. (2204R9D)

Uit de interviews blijkt dus dat persoonlijkheid vooral invloed heeft op de manier van wonen, wat aansluit bij het onderzoek van Hagen & Neijmeijer (2020). Of iemand sociaal is en makkelijk contacten aangaat, sluit aan op de extraverte en groeps kant van het DISC model wat Hagen & Neijmeijer (2020) gebruiken. Zij stellen in hun onderzoek ook vast dat deze mensen eerder in een sociale woonvorm wonen, zoals een woonhof. Aan de andere kant zitten de meer introverte, individuele mensen die eerder een individuele woning kiezen. De resultaten sluit daar dus goed op aan, alleen komen in dit onderzoek vooral de sociale contacten naar voren, terwijl het onderzoek van Hagen & Neijmeijer (2020) breder kijkt, naar de hele levensstijl van de senioren. Ook de seniorenprofielen kunnen hier goed mee verbonden worden. De sociale respondenten vallen in de vitaal en sociale categorie, terwijl de zelfstandige mensen in het vitale en zelfstandige profiel passen.

5.2.4 Huidige woonsituatie

Opvallend is dat veel respondenten die in een ruime woning wonen, zoals een ruime twee-onder-een-kapper of een vrijstaande woning, graag ook een ruim appartement wilden, van meer dan 100 vierkante meter. De meeste respondenten die een seniorenwoning of bungalow willen met een tuintje, hebben ook een grote huidige woning en hebben moeite om dan kleiner te gaan wonen, omdat ze nu een ‘beetje verwend’ zijn.

Een respondent woont nu op 130 vierkante meter, maar zou liever een appartement van 150 vierkante meter hebben gehad, omdat ze gewend was aan veel ruimte om haar heen:

I: 130 vierkante meter, dat is lekker ruim.

R: Vind je? Ik kom van bijna 300. [...] Ik vind dat ook voor ouderen belangrijk, dat je een ruime woonkamer hebt. En helemaal als je uit een heel ruim huis komt. (2404R15)

Dit werd bevestigd door een andere respondent:

Dat zijn, en dat realiseer ik me heel goed, wij zijn verwend. Ja. Waarom zou ik mijn mooie, ruime uitzicht inruilen voor iets minder? (0804R3)

De huidige woonsituatie van de respondenten heeft dus invloed op de woonwensen van de senioren. Wellicht dat dit specifiek in Veenendaal het geval is, omdat daar veel grondgebonden woningen zijn. Volgens een respondent zijn er dertig jaar geleden veel mensen naar Veenendaal verhuisd voor het groen en de ruimte die er is en die wonen nu nog in grondgebonden woningen. Volgens deze respondent hebben deze mensen moeite met het verhuizen naar een appartement. Dit verband is niet iets wat in de literatuur terugkomt, maar zou dus specifiek voor Veenendaal kunnen gelden.

5.2.5 Levensgebeurtenissen

Uit de interviews komt naar voren dat ook levensgebeurtenissen invloed kunnen hebben op de woonwensen van senioren. Vaak worden het alleen komen te staan door overlijden of scheiding genoemd als bepalende factor om kleiner te willen wonen.

“En als ik alleen zou komen staan, dan is het wel heel groot en heel veel allemaal voor mij alleen. Dat zou voor mij echt wel een overweging zijn om dan ergens anders te gaan wonen.” (2404R16).

Er is vanuit de interviews geen duidelijk bewijs dat alleenstaanden ook eerder geneigd zijn om in een gemeenschappelijke woonvorm te gaan wonen. De twee bewoners van de VIGO-flat noemden een scheiding en het uitvliegen van de kinderen als een factor die mede hun keuze heeft beïnvloed, terwijl de twee bewoners van Sans Soucis daar wonen met hun partners.

5.2.6 Samenhang factoren

Uit de interviews blijkt dat er een spanningsveld bestaat tussen aan de ene kant de wensen van de respondenten, beïnvloedt door persoonlijkheid, leeftijd, en huidige woonsituatie, en aan de andere kant de omstandigheden waar de respondenten geen invloed op uit kunnen oefenen, zoals gezondheid en levensomstandigheden.

Zo geeft één respondent een uitgebreid verslag van zijn woonwensen, een grondgebonden seniorenwoning, minimaal 4 kamers met tuin en zolder. Deze moet gesitueerd zijn in de omgeving van het openbaar vervoer en voorzieningen, omdat zijn vrouw geen rijbewijs heeft. Tegelijkertijd geeft de respondent aan dat zijn vrouw een grotere kans heeft op

Alzheimer omdat dit in de familie vaker voorkomt. Als zijn vrouw Alzheimer krijgt of overlijdt, voelt hij zich gedwongen om zijn woonwensen op te geven en in een appartement te gaan wonen, terwijl dit niet zijn eerste keuze is. Daarnaast geeft hij aan dat hij dan ook geen rekening meer hoeft te houden met de wensen van zijn vrouw. Ook veel respondenten die al verhuisd zijn geven aan dit gedaan te hebben vanwege hun gezondheid of de gezondheid van hun partner, terwijl ze zelf liever niet verhuisd waren. Deze voorbeelden laten zien dat de persoonlijke woonwensen van senioren kunnen worden overheerst door omstandigheden waar geen invloed op uitgeoefend kan worden en dat gezondheid een belangrijkere factor is dan leeftijd of persoonlijke voorkeuren.

Als gezondheid minder een rol speelt en er meer ruimte is voor persoonlijke voorkeuren, kunnen er complexe situaties ontstaan. Een voorbeeld is een 73-jarige respondent die nu nog in een grote, vrijstaande woning woont. Haar man is twee jaar geleden opgenomen met Alzheimer. Ze wilden eerder verhuizen, maar door dementie en COVID is dit er niet van gekomen. Nu de respondent er alleen woont wil ze graag kleiner gaan wonen. Omdat ze nu een ruime woning heeft, wil ze een ruim appartement van minstens 80m² en niet hoger dan de eerste verdieping vanwege hoogtevrees. Daarnaast vindt ze een appartement huren te duur, maar komt ze voorlopig ook niet in aanmerking voor sociale huur. Het gevolg is dat de respondent vast zit in een te ruime woning. Doordat de factoren waar geen invloed op valt uit te oefenen niet zwaar genoeg wegen, is er meer ruimte voor kritische woonwensen van de respondent, beïnvloed door persoonlijkheid en huidige woonsituatie.

Als laatste is er ook vanuit de interviews te herleiden dat de verschillende factoren samenwerken en zo samen de woonwensen vormen van senioren. Een voorbeeld is de respondent van de VIGO-flat. Door een scheiding en de daaropvolgende financiële omstandigheden kwam de respondent in aanmerking voor kleinere sociale huur appartementen. De respondent vindt het hebben van een kleiner appartement niet erg, omdat ze alleenstaand is. Vanwege haar gezondheid en haar persoonlijke behoefte aan sociaal contact heeft ze uiteindelijk gekozen voor de gemeenschappelijke woonvorm van de VIGO-flat. De verschillende factoren vullen elkaar aan in dit geval en komen samen in de woonwensen van de respondent.

5.2.7 Conclusie

Vanuit de interviews zijn er verschillende factoren te herleiden die invloed hebben op de woonwensen van senioren. Als eerste de leeftijd. Hoe ouder mensen worden, hoe meer ze geneigd zijn om in een kleinere woning te wonen. Ook de gezondheid is een belangrijke factor die de woonwensen van senioren bepaald. Als de gezondheid afneemt, wordt het voor senioren belangrijker om in een kleine, gelijkvloerse en zorggeschikte woning te wonen. De persoonlijkheid van de respondenten heeft eerder invloed op hoe sociaal

iemand wil wonen dan op de fysieke woning zelf. Een extravert iemand kiest er sneller voor om in een gemeenschappelijke woonvorm te gaan wonen dan een introvert iemand. Daarnaast blijkt uit de interviews dat ook de huidige woonsituatie invloed heeft op de woonwensen. Als de respondent een grote woning heeft, kan het zo zijn dat deze meer moeite heeft om in een kleiner appartement te gaan zitten. Als laatste blijkt dat levensgebeurtenissen zoals alleen komen te staan ervoor zorgen dat senioren meer geneigd zijn om kleiner te wonen.

De relatie van de factoren is complex en hangt af van de persoonlijke keuzes van senioren, maar ook van gebeurtenissen die niet beïnvloedbaar zijn. Zo wordt duidelijk dat gezondheid alle andere factoren kan overstemmen en daarmee een grote invloed uitoefent op de woonwensen. Naarmate deze factor minder speelt, is er meer ruimte voor de voorkeuren en wensen van de senioren, beïnvloedt door leeftijd of persoonlijkheid. Omdat de omstandigheden door de tijd heen kunnen veranderen, kunnen ook de woonwensen van senioren veranderen door afnemende vitaliteit of door het overlijden van een partner.

5.3 Realiseerbaarheid in het Ambacht

Aan de hand van de gebiedsvisie van Het Ambacht (Gemeente Veenendaal, 2024) is onderzocht welke woonwensen van de senioren in Het Ambacht gerealiseerd kunnen worden. Hieronder zijn deze resultaten uitgewerkt.

5.3.1 Woningen

De woonwensen van de senioren kunnen tot op zekere hoogte gerealiseerd worden in het Ambacht. De senioren die graag in een appartement willen wonen, zullen in Het Ambacht terecht kunnen. Wel zal er rekening moeten worden gehouden met de verschillende groottes van appartementen. Zoals hierboven bleek zijn sommige respondenten tevreden met een kleiner appartement, terwijl andere meer ruimte nodig hebben. Doordat in Het Ambacht verschillende koop- en huurmogelijkheden komen, zal deze variatie ook makkelijker gemaakt kunnen worden. Ook zullen deze appartementen zorggeschikt en levensloopbestendig worden gemaakt, dus drempelloos. Ook zullen bij de appartementen bergingen aanwezig zijn.

De buitenruimte is voor de senioren erg belangrijk. Dit zal in Het Ambacht de vorm krijgen van balkons, die minimaal 10 vierkante meter zijn, zodat er vier stoelen en een tafel op kunnen. Deze kunnen ook deels inpandig worden gebouwd. Voor de respondenten die graag een tuin willen, kunnen er door middel van getrapte woningen dakterrassen worden gerealiseerd. Dit kan voor hen aantrekkelijker zijn dan een balkon. Omdat er in Het Ambacht weinig grondgebonden woningen zullen zijn, zullen appartementen of seniorenwoningen met een tuin hier niet gerealiseerd kunnen worden.

5.3.2 Leefomgeving

Groen wordt in Het Ambacht heel belangrijk. In het midden van de buurt wordt een groot park aangelegd. Hierin kunnen bankjes worden gezet voor senioren. Tegelijkertijd kan het park functioneren als een ontmoetingsplek voor jong en oud. Omdat de buurt nieuw wordt aangelegd kan er goed rekening worden gehouden met de toegankelijkheid van fiets en looppaden en kan deze worden gewaarborgd. Ook zal het gebied autoluw worden, iets wat veel respondenten positief ontvangen. Wel willen de senioren dan dichtbij parkeervoorzieningen wonen, zodat ze niet te ver hoeven lopen naar hun auto. Voor minder mobiele mensen is het optimaal om een parkeervoorziening onder het appartementencomplex te hebben, zodat ze niet naar buiten hoeven voor hun auto. In de gebiedsvisie (Gemeente Veenendaal, 2024) staat dat hier de mogelijkheid toe is.

Veel respondenten uiten hun zorgen als het gaat over de dichte bebouwing van Het Ambacht. De senioren hebben de voorkeur voor een ruim opgezette wijk, iets wat lastiger is te realiseren in een buurt met veel hoogbouw. Daarom is het van belang om in Het Ambacht verschillende hoogten en gevels te realiseren. Ook het bouwen van de complexen in verschillende richtingen kan helpen om een de buurt een ruimtelijker gevoel te geven.

5.3.3 Mobiliteit

Rondom Het Ambacht zullen twee extra bushaltes worden gerealiseerd, zodat senioren die niet meer kunnen autorijden toch bij bijvoorbeeld het centrum of het station kunnen komen. Voor mensen in een rolstoel of scootmobiel is het lastig om gebruik te maken met het openbaar vervoer. Daarom moet er voor hen de mogelijkheid zijn om met beltaxi te kunnen, die stopt voor de deur. Hiervoor moet een uitzondering worden gemaakt op de autoluwe regeling.

5.3.4 Sociale contacten

Het Ambacht wordt een gemengde en sociale wijk. Sommige respondenten zullen zich hier meer op hun gemak voelen dan anderen. De senioren die behoefte hebben aan reuring en sociaal contact met veel verschillende mensen kunnen in Het Ambacht hun hart ophalen. Senioren die liever op een rustige plek wonen met andere senioren kunnen eventueel een plek vinden in een apart seniorencomplex in Het Ambacht wat meer in de luwte wordt gebouwd. Om de sociale cohesie in Het Ambacht te verbeteren worden er verschillende ontmoetingsruimten ingericht, zodat de bewoners elkaar kunnen ontmoeten en activiteiten kunnen worden georganiseerd. Deze ruimtes kunnen een multifunctionele rol spelen, zodat ze ook door zorgvoorzieningen gebruikt kan worden.

5.3.5 Woonvormen

Om een sociale woonomgeving te creëren wil Het Ambacht ook ruimte bieden aan gemeenschappelijke woonvormen. Dit zou kunnen in de vorm van Sans Soucis, met zelfstandige appartementen, maar met een gedeelde tuin of terras en appartement. Hierbij is ook een bewonersvereniging van belang, wat enige verplichtingen met zich meebrengt, waar niet alle senioren op zitten te wachten. Daarom is het goed om ook minder sociale vormen van wonen te realiseren voor de mindervalide en zelfstandige senioren, zoals een appartementencomplex voor senioren. Hier zijn de sociale contacten minder verplicht en nemen meer de vorm aan van een praatje op de gang. Een gemeenschappelijke ruimte is hier wel gewenst, die eventueel ook gebruikt kan worden door andere buurtbewoners en initiatieven zoals Wijs met je Wijk.

5.3.6 Conclusie

Veel wensen van de senioren kunnen gerealiseerd worden in Het Ambacht. Appartementen met verschillende grootten en buitenruimtes zullen een plaats krijgen in de buurt. Ook is er ruimte voor andere woonvormen die gemeenschappelijk zijn. In de buurt zal rekening worden gehouden met senioren door middel van toegankelijke en veilig loop- en fietspaden en genoeg voorzieningen op loopafstand. Het Ambacht is echter geen buurt voor mensen die in een bungalow met een tuintje willen wonen, omdat daar geen plek voor is in de buurt. Het Ambacht wordt een buurt met een stedelijk karakter, iets wat niet bij iedere senior past in Veenendaal.

6. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is antwoord gegeven op de vraag waarom de woonwensen van senioren in Veenendaal van elkaar verschillen. Hiervoor is kwalitatief onderzoek uitgevoerd in de vorm van interviews. Hieronder zal eerst de hoofdvraag beantwoord worden: *Waarom verschillen de woonwensen van senioren in Veenendaal van elkaar?* Daarna worden gebreken van dit onderzoek behandeld en aanbevelingen gedaan. Als laatste volgt nog een korte reflectie.

6.1 Conclusie

Uit wetenschappelijke literatuur (Butcher & Breheny, 2016) blijkt dat plaats een complexe betekenis voor ouderen kan hebben, gevormd door emotionele en psychologische factoren. Door de verbondenheid aan plaats kan een vertrouwd gevoel ontstaan bij een woning, maar dit kan het ook moeilijker maken om te verhuizen (Stone & Gullifer, 2016). Slechts enkele respondenten hebben aangegeven dat ze hun huidige woning niet willen verlaten, terwijl het grootste gedeelte van de respondenten wat nog niet in een seniorenwoning woont, aangeeft wel te willen verhuizen, maar geen geschikte woonruimte weet te vinden. De redenering van Stone en Gullifer (2016) komt uit de interviews dus niet duidelijk naar voren. Het is echter wel van belang dat de senioren in hun nieuwe woning een gevoel van bescherming en veiligheid ervaren. Dit kan worden bereikt door aan de woonwensen van de senioren te voldoen. De World Health Organization heeft in 2007 een raamwerk opgesteld om de seniorenhuisvesting wereldwijd te verbeteren. Hierbij is het van belang dat er niet alleen naar de woning, maar ook naar de fysieke en sociale leefomgeving wordt gekeken (Fitzgerald & Caro, 2014, WHO, 2007). Het Age Friendly Cities Framework, met de domeinen huisvesting, leefomgeving, mobiliteit en sociale contacten, is in dit onderzoek gebruikt als leidraad van de interviews met senioren.

Om de hoofdvraag te beantwoorden is er eerst gekeken wat de woonwensen van de senioren zijn. De meeste senioren willen in een gelijkvloers appartement wonen met een balkon. Het appartement moet daarnaast van alle gemakken zijn voorzien. Dit sluit aan bij de bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur, dat het interieur de senioren moet ondersteunen (Sixsmith et al., 2014). Daarnaast is een groene omgeving erg belangrijk volgens de senioren. Een groene omgeving bevordert de fysieke en mentale gezondheid van senioren (Elo et al., 2011). Ook voorzieningen in de buurt is veelgenoemd als onmisbaar voor senioren wat wederom de wetenschappelijke literatuur bevestigt (Mulliner et al., 2020; WHO, 2007; Yu et al., 2019). Openbaar vervoer is voor de meeste respondenten niet heel belangrijk, maar kan in de toekomst wel een grotere rol gaan spelen naarmate de senioren ouder worden (Van Beuningen & Molnár- in't Veld, 2020). Qua sociaal contact geven veel senioren aan dat ze een gemeenschapsruimte in hun leefomgeving willen.

Op het gebied van woonvormen zijn de wensen van de senioren meer verdeeld. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat ze in een gemeenschappelijke woonvorm zouden willen wonen. De respondenten noemden hierbij de voordelen die ook in de literatuur naar voren komen, zoals sociale contacten en een sociaal vangnet (Choi, 2004; Van Gasse & Wyninckx, 2023; Puplampu, 2019; Rusinovic et al, 2019). Respondenten die niet in een gemeenschappelijke woonvorm willen wonen noemen vooral de nadelen, zoals verlies van privacy, geroddel en ruzies. De resultaten van de woonwensen van senioren komen dus grotendeels overeen met de wetenschappelijke literatuur, maar benadrukken ook wat er voor de senioren in Veenendaal belangrijk is.

Uit dit onderzoek blijkt dat er verschillen bestaan tussen de woonwensen van senioren, vooral in grootte en woonvorm. In de wetenschappelijke literatuur komt dit minder duidelijk naar voren, behalve in het onderzoek van Hagen en Neijmeijer (2020). Om de verschillen helder te krijgen zijn er drie seniorenprofielen opgesteld. Dit idee is geïnspireerd door het onderzoek van Hagen & Neijmeijer, maar de profielen zijn op basis van de gesprekken met de respondenten opgesteld. Verschillende factoren worden hierin meegenomen, waarvan vitaliteit een belangrijke rol speelt. In het onderzoek van Hagen & Neijmeijer ligt de nadruk meer op de persoonlijkheid van de senioren. Andersson et al. (2018) houdt meer rekening met de vitaliteit door te kijken naar leeftijd, maar uit de interviews blijkt dat leeftijd niet inherent is aan vitaliteit. Daarom zijn in de seniorenprofielen vitaliteit als belangrijke factor genomen. Als eerste de vitale en zelfstandige senioren, met de grotere zelfstandige appartementen. Dit zijn vaak de senioren die nu nog in een grote woning wonen en die niet te veel ruimte willen inleveren en ook nog ruimte nodig hebben voor hobby's en familie. Daarnaast zijn er de vitale en sociale senioren, die in een gemeenschappelijke woonvorm willen wonen met andere senioren of soms zelfs met andere generaties. De keuze voor een gemeenschappelijke woonvorm wordt beïnvloed door de persoonlijkheid van de senioren. Als de respondent sociaal is, is het waarschijnlijker dat deze wel in een gemeenschappelijke woonvorm zou willen wonen. Als laatste de minder vitale en zelfstandige senioren die vaak kleinere appartementen willen met beschikbare zorg in bijvoorbeeld een seniorencomplex.

De woonwensen van senioren kunnen van elkaar verschillen, maar ook voor dezelfde persoon kunnen de woonwensen veranderen. Er bestaat een spanningsveld tussen aan de ene kant de wensen van de respondenten, beïnvloedt door persoonlijkheid, leeftijd, en huidige woonsituatie, en aan de andere kant de omstandigheden waar de respondenten geen invloed op uit kunnen oefenen, zoals gezondheid en levensomstandigheden. Dit laat zien dat de woonwensen van senioren niet statisch zijn, maar kunnen veranderen als er factoren zoals de gezondheid van senioren verandert. Dit sluit aan op het Third Age en Fourth Age principe van Baltes & Smith (2003). De jongere senioren, die in hun Third Age

zitten, zijn vaak nog gezond en hebben daarom eerder de wens voor een groot appartement. Ze vallen dan in de vitale categorieën. Als de senioren ouder worden of hun vitaliteit vermindert, verschuiven ze naar de Fourth Age en komen ze in de mindervalide en minder zelfstandige categorie. Ze hebben dan eerder behoefte aan een klein appartement. Naarmate iemand ouder wordt kan het ook zijn dat diegene meer behoefte krijgt aan rust, zoals verschillende oudere senioren aangeven. Een geclusterde woonvorm vergt dan te veel energie en senioren hebben meer behoefte aan een beschermde woonvorm. Het principe van Third Age en Fourth Age is in dit onderzoek dus gekoppeld aan de verschillende woonwensen: als de senioren verschuiven van de Third Age naar de Fourth Age, veranderen ook de woonwensen. Deze verschuiving heeft niet per se met leeftijd te maken, maar eerder met gezondheid, wat aansluit bij Clarke et al. (2018).

Veel van de woonwensen die de senioren aangeven kunnen gerealiseerd worden in 'Het Ambacht', zoals appartementen, gemeenschappelijke woonvormen en ruimtes, een sociale wijk met genoeg groen en voorzieningen. Toch kunnen niet alle woonwensen van de senioren waar worden gemaakt. Zo zal er geen ruimte zijn voor grondgebonden seniorenwoningen en heeft de wijk een stads karakter met hoogbouw, wat in strijd kan zijn met de ruim opgezette, dorpse wijken die sommige senioren wensen.

Concluderend kan gezegd worden dat sommige woonwensen voor bijna alle senioren gelden, zoals een gelijkvloerse woning en een groene leefomgeving met voorzieningen in de buurt. Toch blijken er ook verschillen te zijn, vooral op het gebied van grootte van de woning en de mate van gemeenschappelijkheid op het gebied van de woonvorm. Deze worden in dit onderzoek weergegeven in de verschillende seniorenprofielen. De variatie in woonwensen kan verklaard worden door verschillende factoren, waarvan gezondheid en persoonlijkheid de belangrijkste lijken te zijn op basis van de interviews. Door de invloed van deze factoren kunnen de woonwensen van senioren bij het ouder worden ook veranderen. Hierdoor kunnen de senioren verschuiven van het ene seniorenprofiel naar het andere. Het is daarom van belang dat er in Het Ambacht voor de verschillende levensfasen en de daarbij behorende woonwensen gebouwd wordt.

De resultaten van het onderzoek zijn relevant, omdat het de woonwensen van senioren scherp stelt, zodat nieuwe seniorenhuisvesting daarop aan kan sluiten. Als er geschikte huisvesting is, zullen meer senioren besluiten te verhuizen, waardoor er meer woningen vrij zullen komen voor andere huishoudens en de woningnood voor alle groepen afneemt. Op theoretisch gebied heeft dit onderzoek geprobeerd een compleet beeld te schetsen van de woonwensen en daarbij een aanvulling te zijn op bestaande literatuur. Ook de geografische focus op Veenendaal is daarbij vernieuwend. Daarnaast is er gezocht naar een verklaring voor hoe bepaalde woonwensen ontstaan en waarom woonwensen van elkaar verschillen. Dit is een aanvulling op de bestaande literatuur, omdat er in dit onderzoek meerdere

factoren met elkaar gecombineerd worden, terwijl bij eerder onderzoek de focus lag op leeftijd (Andersson et al., 2018) of persoonlijkheid (Hagen & Neijmeijer, 2020). Daarnaast verklaren de factoren ook dat de woonwensen van senioren kunnen veranderen gedurende hun levensloop.

6.2 Discussie en aanbevelingen

Bij het uitvoeren van het onderzoek zijn enkele beperkingen van het onderzoek naar voren gekomen die de interpretatie en generaliseerbaarheid van de resultaten kunnen beïnvloeden.

Een eerste beperking is de korte tijd waarin het onderzoek plaatsvond. Door deze tijdsdruk was het moeilijker om een breed en representatief scala aan respondenten te selecteren. Dit kan de diversiteit van de bevindingen beperken en betekent dat sommige groepen van senioren mogelijk ondervertegenwoordigd zijn. Zo zijn in dit onderzoek geen mensen met dementie meegenomen terwijl zij andere woonwensen kunnen hebben als senioren zonder dementie.

Er is ook niet direct gevraagd naar de sociaaleconomische achtergrond van respondenten. Zoals vermeld is wel geprobeerd om senioren met verschillende sociaaleconomische achtergronden te interviewen, door middel van de verschillende seniorenorganisaties. Omdat er echter niet expliciet naar gevraagd is bij de respondenten, kunnen hier geen resultaten aan verbonden worden.

Daarnaast is in dit onderzoek niet specifiek gevraagd naar de migratieachtergrond van de respondenten. Aangezien culturele achtergrond van invloed kan zijn op woonvoorkeuren en sociale behoeften, is het essentieel dat toekomstig onderzoek deze dimensie onderzoekt.

Tot slot is er niet specifiek gevraagd naar de voorkeur van respondenten voor een koop- of huurwoning. Dit is een relevante overweging, omdat financiële mogelijkheden en woonzekerheid belangrijke factoren kunnen zijn voor senioren bij het maken van een woonkeuze.

Samenvattend kan worden gezegd dat de resultaten van dit onderzoek waardevolle inzichten geven in de woonwensen van senioren in Veenendaal. Wel moet rekening gehouden worden met de bovengenoemde beperkingen. Als aanvulling op dit onderzoek wordt aanbevolen een kwantitatief onderzoek uit te voeren, waarbij er wordt gekeken naar een grotere groep respondenten en hoe factoren als migratieachtergrond of sociaaleconomische status van invloed kunnen zijn op de woonwensen. Daarnaast kunnen verschillende factoren op een kwantitatieve manier worden afgewogen om te kijken welke factoren het belangrijkst zijn.

Uit het onderzoek blijkt dat het voor de gemeente belangrijk is om tegemoet te komen aan de variatie in wensen van de senioren in Veenendaal. Dit kunnen ze doen door in Het Ambacht een divers woningaanbod te bieden qua grootte en woonvormen. Verder is het belangrijk om bij de inrichting rekening te houden met voorkeuren betreffende leefomgeving, zoals groen en voorzieningen in de buurt. Door te luisteren naar deze wensen wordt de leefomgeving zo aantrekkelijk mogelijk en zullen senioren eerder geneigd zijn om te verhuizen. Ook is het aan te bevelen om de senioren mee te nemen in de bouwplannen voor Het Ambacht. Zo kunnen ze input geven over hun eigen woning en leefomgeving.

6.3 Reflectie

Het onderzoek is grotendeels spoedig verlopen. Vanwege de tijdsdruk moest alles snel worden geregeld, wat vooral in de eerste weken leidde tot enige onzekerheid over de juiste aanpak. Vooral het combineren van het adviesrapport voor de gemeente Veenendaal met de scriptie bleek uitdagend. Daarom heeft dit onderzoek soms een wat praktische invalshoek, wat een uitdaging is om te verbinden met wetenschappelijke theorie. Uiteindelijk is dit gelukt. De keuze voor kwalitatief onderzoek door middel van interviews blijkt een goede keuze te zijn geweest. Dankzij de gemeente Veenendaal konden al snel voldoende respondenten geregeld worden. De diepte-interviews met senioren hebben rijke data geleverd, met genoeg informatie om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Slechts één keer is een interview niet opgenomen, maar door na het interview de data gelijk uit te schrijven is er toch belangrijke informatie bewaard gebleven. Dankzij een goede planning is erin geslaagd om verschillende delen van de thesis op tijd in te leveren, waardoor feedback ontvangen en verwerkt kon worden.

Referenties

- Andersson, E., Abramsson, M., & Malmberg, B. (2018). Patterns of changing residential preferences during late adulthood. *Ageing & Society*, 39(8), 1752–1781. <https://doi.org/10.1017/s0144686x18000259>
- Arentshorst, M. E., Kloet, R., & Peine, A. (2019). Intergenerational Housing: the case of Humanitas Netherlands. *Journal Of Housing For The Elderly*, 33(3), 244–256. <https://doi.org/10.1080/02763893.2018.1561592>
- Baltes, P. B., & Smith, J. (2003). New frontiers in the future of aging: from successful aging of the young old to the dilemmas of the fourth age. *Gerontology*, 49(2), 123–135. <https://doi.org/10.1159/000067946>
- Beck, A. F. (2019). What Is Co-Housing? Developing a Conceptual Framework from the Studies of Danish Intergenerational Co-Housing. *Housing Theory And Society*, 37(1), 40–64. <https://doi.org/10.1080/14036096.2019.1633398>
- Berg, J. Van den (2024, 28 maart). De groep ouderen blijft groeien, maar waar moeten ze wonen? *De Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/binnenland/de-groep-ouderen-blijft-groeien-maar-waar-moeten-ze-wonen~b0e92183/?referrer=https://www.google.com/>
- BeterOud. (2022, 28 januari). 14 woonvormen tussen zelfstandig wonen en verpleeghuis. <https://www.beteroud.nl/thema-s/eigen-regie-en-zelfstandig-wonen/14-woonvormen-tussen-zelfstandig-wonen-en-verpleeghuis>
- Beuningen, J. van, & Molnár- in't Veld, H. (2020, 4 november). *Verkeersmobiliteit van 55-plussers, 2018/2019*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/verkeersmobiliteit-van-55-plussers-2018-2019>
- Bom, J. (2021). *Formal and Informal Long-term Care in an Aging Society* [PhD-proefschrift, Erasmus Universiteit Rotterdam]. <https://repub.eur.nl/pub/135516/dissertation-Judith-bom-final.pdf>
- Brownie, S., & Horstmanshof, L. (2011). The Management of loneliness in aged care residents: an important therapeutic target for gerontological nursing. *Geriatric Nursing*, 32(5), 318–325. <https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2011.05.003>
- Burgess, G. (2018). *Is co-living a housing solution for vulnerable older people?* University of Cambridge. https://www.cchpr.landecon.cam.ac.uk/system/files/documents/DownloadTemplate_38.pdf

- Butcher, E., & Breheny, M. (2016). Dependence on place: A source of autonomy in later life for older Māori. *Journal Of Aging Studies*, *37*, 48–58.
<https://doi.org/10.1016/j.jaging.2016.02.004>
- Cambridge Dictionary. (z.d.). Mobility. In *Cambridge Dictionary*.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mobility>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). *Ouderen*. Centraal Bureau Voor de Statistiek.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/ouderen>
- Choi, J. S. (2004). Evaluation of community planning and life of senior cohousing projects in northern European countries. *European Planning Studies*, *12*(8), 1189–1216.
<https://doi.org/10.1080/0965431042000289296>
- Choi, N. G., Ransom, S., & Wyllie, R. J. (2008). Depression in older nursing home residents: The influence of nursing home environmental stressors, coping, and acceptance of group and individual therapy. *Aging & Mental Health*, *12*(5), 536–547.
<https://doi.org/10.1080/13607860802343001>
- Clarke, L. H., Currie, L., & Bennett, E. V. (2018). ‘I don’t want to be, feel old’: older Canadian men’s perceptions and experiences of physical activity. *Ageing And Society*, *40*(1), 126–143. <https://doi.org/10.1017/s0144686x18000788>
- Companen, Kantelingen, & ZorgSaamWonen. (2022). *Catalogus Woonvormen Senioren*. ZorgSaamWonen. <https://content.app-us1.com/1qPkM/2023/07/10/89d4bf5a-217e-4c24-8c0b-52444274bf15.pdf>
- Connect Generations. (2024, 23 januari). *Als student wonen in een zorgcentrum — Connect Generations*. <https://connectgenerations.nl/>
- De Rijnpost. (2022). Miljoenen voor bereikbaarheid van nieuwbouw in Veenendaal. *De Rijnpost*. <https://www.derijnpost.nl/lokaal/nieuwbouw/877775/miljoenen-voor-bereikbaarheid-van-nieuwbouw-in-veenendaal>
- Elo, S., Saarnio, R., & Isola, A. (2011). The physical, social, and symbolic environment supporting the well-being of home-dwelling elderly people. *International Journal Of Circumpolar Health*, *70*(1), 90–100. <https://doi.org/10.3402/ijch.v70i1.17794>
- Fitzgerald, K. G., & Caro, F. G. (2014). An Overview of Age-Friendly Cities and Communities Around the World. *Journal Of Aging & Social Policy*, *26*(1–2), 1–18.
<https://doi.org/10.1080/08959420.2014.860786>
- Gasse, D. van, & Wyninckx, B. (2023). Social Support Exchange in Shared Living Arrangements with Older Adults—Exploring the Benefits of Intergenerational Living for

Older Adults. *Journal Of Population Ageing*. <https://doi.org/10.1007/s12062-023-09427-4>

Gaymu, J. (2003). The housing conditions of elderly people. *Genus*, 59(1), 201–226. <https://www.jstor.org/stable/29788755>

Gemeente Veenendaal. (2022). *Woonvisie Veenendaal 2022-2025*.

Gemeente Veenendaal. (2024). *Gebiedsvisie Het Ambacht*.

Gerards, S., Nuyts, E., & Vanrie, J. (2019). Designed for All Ages: Multigenerational Housing as a Potential Housing Option in Flanders/Belgium. In *The Routledge Handbook of Housing Policy and Planning* (1ste editie, pp. 271–282). Routledge.

Gurung, A., Edwards, S. F., Romeo, M., & Craswell, A. (2022). A tale of two generations: Case study of intergenerational living in residential aged care. *Collegian*, 29(6), 809–815. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2022.08.002>

Hagen, G. J., & Neijmeijer, R. (2020). *Woonprofielen van senioren*. Platform 31. https://www.platform31.nl/wp-content/uploads/2023/02/200629_Woonprofielen_van_senioren.pdf

Hämmig, O. (2019). Health risks associated with social isolation in general and in young, middle, and old age. *PloS One*, 14(7), e0219663. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219663>

Herbers, D. J., & Mulder, C. H. (2016). Housing and subjective well-being of older adults in Europe. *Journal Of Housing And The Built Environment*, 32(3), 533–558. <https://doi.org/10.1007/s10901-016-9526-1>

Hock, N., & Mickus, M. (2019). An intergenerational residential model for elders and students. *Journal Of Intergenerational Relationships*, 17(3), 380–387. <https://doi.org/10.1080/15350770.2019.1617605>

Horner, B., & Boldy, D. P. (2008). The benefit and burden of “ageing-in-place” in an aged care community. *Australian Health Review*, 32(2), 356. <https://doi.org/10.1071/ah080356>

Jong, P. de (2021). *No place like home? Residential mobility and housing preferences of older adults in the Netherlands* [PhD-proefschrift]. Rijksuniversiteit Groningen.

Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., Burroughs, H., & Jinks, C. (2017). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and

operationalization. *Quality And Quantity*, 52(4), 1893–1907.

<https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8>

Kemperman, A., & Timmermans, H. H. (2014). Green spaces in the direct living environment and social contacts of the aging population. *Landscape And Urban Planning*, 129, 44–54. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.05.003>

Kondo, S. (2014). *Ageing in Place: Potentials and Restrictions – A case study of the living environment for older people in Oulu* [PhD-Proefschrift]. University of Oulu.

Lee, S. B., Oh, J. H., Park, J. H., Choi, S. P., & Wee, J. H. (2018). Differences in youngest-old, middle-old, and oldest-old patients who visit the emergency department. *Clinical And Experimental Emergency Medicine*, 5(4), 249–255.

<https://doi.org/10.15441/ceem.17.261>

Lin, D., & Cui, J. (2021). Transport and Mobility Needs for an Ageing Society from a Policy Perspective: Review and Implications. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 18(22), 11802. <https://doi.org/10.3390/ijerph182211802>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2018). *Thuis in het verpleeghuis*.

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a52e34f3-6da8-407b-a986-39e5bc5d0f50/pdf>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, 1 juni). *Kabinet steekt structureel 49 miljoen in samenwonen jong en oud*. Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl.

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/05/31/kabinet-steekt-structureel-49-miljoen-in-samenwonen-jong-en-oud>

Mulliner, E., Riley, M. W., & Malienè, V. (2020). Older people’s preferences for housing and environment characteristics. *Sustainability*, 12(14), 5723.

<https://doi.org/10.3390/su12145723>

Neugarten, B. L. (1974). Age groups in American society and the rise of the Young-Old. *The ANNALS Of The American Academy Of Political And Social Science*, 415(1), 187–198.

<https://doi.org/10.1177/000271627441500114>

Pedersen, M. (2015). Senior Co-Housing communities in Denmark. *Journal Of Housing For The Elderly*, 29(1–2), 126–145. <https://doi.org/10.1080/02763893.2015.989770>

Platform 31. (2020). *Woonvarianten voor senioren: hoe krijg je ze van de grond?*

<https://www.platform31.nl/artikelen/woonvarianten-voor-senioren-hoe-krijg-je-ze-van-de-grond/>

- Platform 31. (2023). *Handreiking Geclusterde woonvormen voor senioren*.
<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/publicaties/2023/07/25/handreiking-geclusterde-woonvormen>
- Puplampu, V. (2019). Forming and living in a seniors' cohousing: The impact on older adults' healthy aging in place. *Journal Of Aging And Environment*, 34(3), 252–269.
<https://doi.org/10.1080/02763893.2019.1656134>
- Puplampu, V., Matthews, E. J., Puplampu, G. L., Gross, M., Pathak, S., & Peters, S. (2019). The impact of cohousing on older adults' quality of life. *Canadian Journal On Aging*, 39(3), 406–420. <https://doi.org/10.1017/s0714980819000448>
- Richard, V. M., & Lahman, M. K. E. (2014). Photo-elicitation: reflexivity on method, analysis, and graphic portraits. *International Journal Of Research & Method in Education*, 38(1), 3–22. <https://doi.org/10.1080/1743727x.2013.843073>
- Rušinović, K., Van Bochove, M., & Van de Sande, J. (2019). Senior Co-Housing in the Netherlands: benefits and drawbacks for its residents. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 16(19), 3776.
<https://doi.org/10.3390/ijerph16193776>
- Santini, S., Tombolesi, V., Baschiera, B., & Lamura, G. (2018). Intergenerational Programs Involving Adolescents, Institutionalized Elderly, and Older Volunteers: Results from a Pilot Research-Action in Italy. *BioMed Research International*, 2018, 1–14.
<https://doi.org/10.1155/2018/4360305>
- Sarlo, A., Bagnato, F., Martinelli, F. (2019) Ageing in place and the built environment. Implications for the quality of life and the risks of isolation of frail older people, in DASTU Working Paper Series, n. 04/2019 (LPS.06).
- Sixsmith, A., & Sixsmith, J. (2008). Ageing in Place in the United Kingdom. *Ageing International*, 32(3), 219–235. <https://doi.org/10.1007/s12126-008-9019-y>
- Sixsmith, J., Sixsmith, A., Fänge, A. M., Naumann, D., Kucsera, C., Tomsone, S., Haak, M., Dahlin-Ivanoff, S., & Woolrych, R. (2014). Healthy ageing and home: The perspectives of very old people in five European countries. *Social Science & Medicine*, 106, 1–9.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.01.006>
- Stewart, J., Crockett, R., Gritton, J., Stubbs, B., & Pascoe, A. (2014). Ageing at home? Meeting housing, health, and social needs. *Journal Of Integrated Care*, 22(5/6), 242–252. <https://doi.org/10.1108/jica-04-2014-0010>

- Stones, D., & Gullifer, J. (2016). 'At home it's just so much easier to be yourself': older adults' perceptions of ageing in place – CORRIGENDUM. *Ageing And Society*, 37(1), 219. <https://doi.org/10.1017/s0144686x16000854>
- Szanton, S. L., Leff, B., Wolff, J. L., Roberts, L., & Gitlin, L. N. (2016). Home-Based care program reduces disability and promotes aging in place. *Health Affairs*, 35(9), 1558–1563. <https://doi.org/10.1377/hlthaff.2016.0140>
- Thompson, A. (2008). Recognizing depression in older adults in care homes. *Nursing And Residential Care*, 10(2), 95–97. <https://doi.org/10.12968/nrec.2008.10.2.28129>
- Whelan, M., Langford, J., Oxley, J., Koppel, S., & Charlton, J. (2006). *The Elderly and Mobility: A Literature Review*. Monash University Accident Research Centre. https://www.researchgate.net/profile/Jennifer-Oxley/publication/265047315_The_elderly_and_mobility_a_review_of_the_literature/links/548a84280cf225bf669c7ee5/The-elderly-and-mobility-a-review-of-the-literature.pdf
- Wiles, J., Leibing, A., Guberman, N., Reeve, J., & Allen, R. (2011). The meaning of “Aging in place” to older people. *The Gerontologist*, 52(3), 357–366. <https://doi.org/10.1093/geront/gnr098>
- World Health Organization. (2007). Global Age-Friendly Cities : A Guide. In *World Health Organization*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241547307>
- Yu, S., Liu, Y., Cui, C., & Xia, B. (2019). Influence of Outdoor Living Environment on Elders' Quality of Life in Old Residential Communities. *Sustainability*, 11(23), 6638. <https://doi.org/10.3390/su11236638>

Bijlagen

Bijlage 1 Topiclist

Onderwerp	Sub- onderwerp	Vraag
<i>Algemene vragen</i>		Wat is uw leeftijd?
		Wat is uw huidige woonsituatie? (soort woning/ woonvorm)
		Woont u alleen/ met een partner/ met kinderen?
		Hoelang woont u hier al?

<i>Fysieke kenmerken woning</i> Gaymu, 2003; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007	Behoeften	Hoe ziet een comfortabele woning er voor u uit? <ul style="list-style-type: none"> • Voldoet uw huidige woning hieraan? • Wat zijn eventuele aanpassingen in huis die het wonen comfortabeler en toegankelijker kunnen maken? • Wat is er voor u onmisbaar in huis? • Zijn er aspecten in uw woning waardoor u zich belemmert voelt?
		Hoe toekomstbestendig is uw woning? <ul style="list-style-type: none"> • Denk hierbij aan verlies van mobiliteit, gezondheid, gezinssamenstelling, • Bijv. Drempels, meerdere verdiepingen, tuin

<i>Leefomgeving</i> Elo et al., 2011; Kemperman &	Omschrijving buurt	Hoe ziet uw ideale buurt eruit? OF Wat heeft u nodig in de buurt?
---	-----------------------	--

Timmermans, 2014; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007; Yu et al., 2019		<p>Hoe ziet uw huidige buurt eruit?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat vindt u fijn aan uw huidige buurt/ wat minder fijn? • Alsnog niet uit antwoord gebleken is doorvragen naar diensten en voorzieningen (zie hieronder)
	Bereikbaarheid	<p>Zijn de diensten die u nodig heeft goed bereikbaar?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toelichting diensten: zorg, winkels, bank, horeca, buurthuis, clubjes etc.
		<p>Wat voor voorzieningen vindt u belangrijk om in de buurt te hebben?</p> <ul style="list-style-type: none"> • E.g. parken, bankjes, ander groen zoals bomen of planten in de straat ofzo
		Hoe kan de inrichting van een buurt rekening houden met senioren?

<i>Mobiliteit</i>		<p>Maakt u gebruik van het openbaar vervoer?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nee: waarom niet? Wat gebruikt u wel? • Ja:
Lin & Ciu, 2011; Mulliner et al., 2020; WHO, 2007		<p>Hoe kan de toegankelijkheid van het openbaar vervoer verbeterd worden voor senioren?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denk aan afstand tot haltes, bankje bij halte etc. • Voldoende aanwezig?

<i>Sociale contacten</i>		<p>Wat voor sociale contacten heeft u nu in uw huidige buurt?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bent u hier tevreden mee? Waarom wel/niet?
--------------------------	--	---

Elo et al., 2011; Mulliner et al. 2020; WHO, 2007		<p>Als u in een nieuwe woonomgeving zou gaan wonen, wat is dan uw behoefte qua sociaal contact?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hoe kan het leggen van contacten bevorderd worden? (Stimulans welzijnswerkers, activiteiten, ontmoetingsruimten (binnen en buiten))
---	--	--

De respondenten krijgen een spectrum voor zich met verschillende woonvormen, waarbij uitleg wordt gegeven. De respondenten mogen zelf een kruisje zetten op het spectrum, waar zij zichzelf het liefst zien wonen.

Daarna wordt het gesprek aangegaan d.m.v. van vragen, de vragen die hieronder staan genoteerd zijn voorbeeldvragen, is afhankelijk van wat degene aangeeft in het spectrum:

Woonvormen Burgess, 2019;; Choi, 2004; Van Gasse & Wyninckx, 2023; Pedersen, 2015; Platform 31, 2020; Puplampu, 2019; Rusinovic et al, 2019);		<p>Zou u gedeelde faciliteiten willen? Denk hierbij aan bijvoorbeeld een gedeelde woonkamer of keukens delen</p> <ul style="list-style-type: none"> Waarom wel/ niet? Met wie wel/ niet?
		<p>Denkt u dat het delen van faciliteiten invloed heeft op uw woongenot?</p> <ul style="list-style-type: none"> Waarom wel/ niet
		<p>Heeft u ooit nagedacht over het wonen in geclusterde woonvormen?</p> <ul style="list-style-type: none"> Waarom wel/niet? Als ja: wat voor woonvorm dan?
	Arentshorst et al, 2019; Gurung et al., 2022; Hock & Mickus, 2019; Santini et al., 2018	

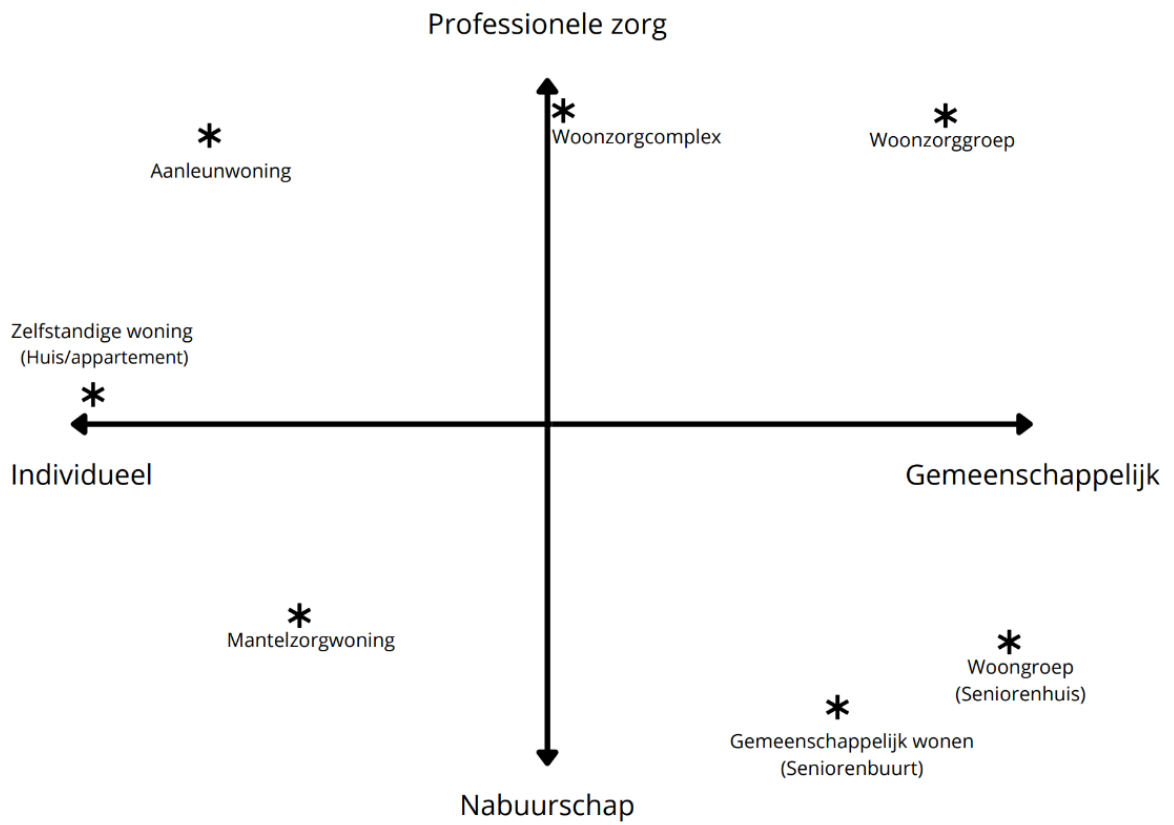
		Wat zou uw ideale balans zijn tussen meedoen met het gemeenschapsleven en privacy?
<i>Als iemand al in een geclusterde woonvorm woont</i>		Waarom heeft u ervoor gekozen om hier te gaan wonen?

<i>Doorstroming</i>		Waarom zou u juist wel of niet willen verhuizen?
	Constraints	Is uw huidige woning een koop- of huurwoning? <ul style="list-style-type: none"> • Heeft dit invloed op of u zou willen verhuizen of niet?
		Wat zijn/waren mogelijke belemmeringen omtrent verhuizen? (Kan te maken hebben met geld, gebrek aan informatie, gebrek aan geschikte woningen etc.)
	Triggers	Zijn er bepaalde veranderingen in uw leven waardoor u zich juist wel of niet geneigd zou voelen om te verhuizen?
		Hoe zou u gemotiveerd/ gestimuleerd kunnen worden om te verhuizen?
	Zorgen	Heeft u zorgen omtrent verhuizen? <ul style="list-style-type: none"> • Weggaan uit buurt, gevoel van veiligheid, contacten
Hoe zou u geholpen kunnen worden om de stap van overwegen te verhuizen naar daadwerkelijk verhuizen te zetten? <ul style="list-style-type: none"> • Wie zou u kunnen helpen (persoonlijke contacten/ organisaties/ instanties) 		

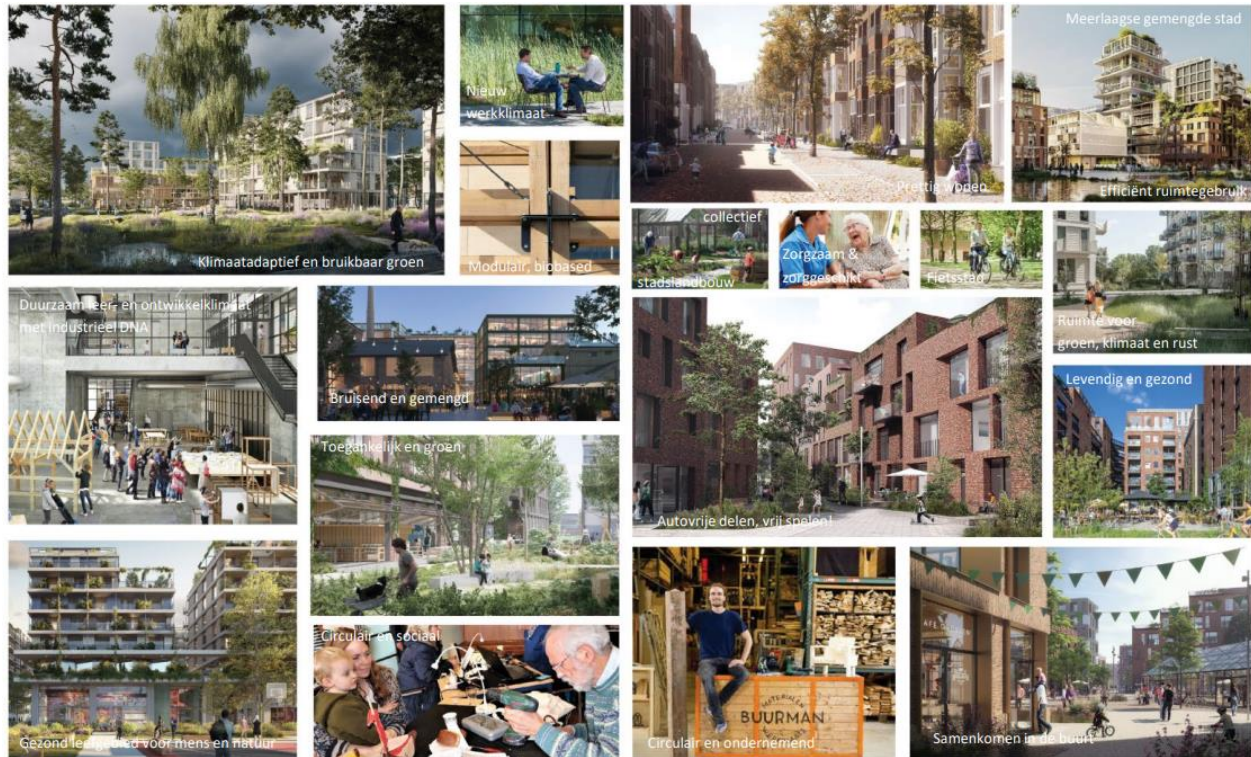
[Er zal eerst een beeld geschetst worden van hoe de spoorzone eruit komt te zien. Dit wordt gedaan door middel van afbeeldingen en een omschrijving van de plannen die er nu voor het gebied liggen.]

<p><i>Spoorzone (Het Ambacht)</i></p> <p>Gebiedsvisie, 2024</p>		<p>Wat vindt u van deze plannen?</p>
		<p>Ziet u uzelf hier wonen? Waarom wel/niet?</p>
		<p>Terugkoppeling naar wat naar voren is gekomen uit het interview, respondent zegt A maar dat staat in contrast met visie voor het Ambacht, hoe denkt de respondent hierover? Wat zou moeten er veranderen en waar liggen de kansen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liever in gemengd appartementencomplex of eerder met andere senioren?

Bijlage 2 Spectrum Woonvormen



Bijlage 3 Moodboard Het Ambacht



Bijlage 4 Codelijst

Name	References
Persoonskernmerken	93
Hoelang in huidige woning	26
Huidige woonsituatie	37
Leeftijd	30
Q1 Wat zijn de woonwensen van senioren in Veenendaal	960
Fysieke kenmerken woning	246
<i>Berging</i>	9
<i>Brede deuren</i>	4
<i>Buitenruimte</i>	35
<i>Drempelloos</i>	12
<i>Duurzaamheid</i>	1
<i>Fietsen en scootmobielstalling</i>	10
<i>Gelijkvloers</i>	20
<i>Isolatie en verwarming</i>	12
<i>Licht</i>	11
<i>Lift</i>	4
<i>Oppervlakte</i>	60
<i>Overige informatie</i>	39
<i>Soort woning</i>	27
<i>Traplift</i>	2
Leefomgeving	256
<i>Groen</i>	45
<i>Locatie</i>	10
<i>Overige informatie</i>	9
<i>Parkeergelegenheid</i>	8
<i>Reuring</i>	24
<i>Ruim opgezette wijk</i>	11
<i>Rustige buurt</i>	11
<i>Schoon</i>	2
<i>Toegankelijke paden</i>	28

<i>Veiligheid</i>	2
<i>Voorzieningen</i>	92
Medische voorzieningen	19
Ontmoetingsplek	15
Openbaar vervoer	11
Winkels	47
<i>Zitjes</i>	14
Mobiliteit	103
<i>Beltaxi's</i>	21
<i>Gebruik ov</i>	59
Ja	9
Nee	12
Soms	7
<i>Reden waarom wel of niet</i>	31
<i>Verbeterpunten</i>	23
Comfortabele haltes	1
Frequenter ov	4
Haltes dichterbij	6
Meer parkeerplekken (bij station)	3
Toegankelijker	6
Verbindingen met meer plekken	3
Sociale contacten	176
<i>Binnen de buurt</i>	60
<i>Buiten de buurt</i>	27
<i>Familie</i>	8
<i>Overige informatie</i>	11
<i>Sociale cohesie verbeteren</i>	12
<i>Wensen nieuwe woonomgeving</i>	36
<i>Wijs met je Wijk</i>	22
Woonvormen	179
<i>Balans privacy gemeenschapsleven</i>	22
<i>Gemeenschappelijkheid</i>	26

<i>Overige informatie</i>	19
<i>Redenen waarom niet</i>	22
<i>Redenen waarom wel</i>	17
<i>Sociale mix</i>	24
<i>Zelfstandig blijven wonen</i>	10
<i>Zelfstandigheid</i>	32
<i>Zorgaanbod</i>	7
Q2 Welke factoren hebben invloed op de woonwensen van senioren van Veenendaal	96
Gezondheid	26
Huidige woonsituatie	13
Leeftijd	8
Levensgebeurtenissen	13
Persoonlijkheid	30
Sociaaleconomische status	6
Q3 Hoe kunnen deze wensen gerealiseerd worden in Het Ambacht	307
Autoluw en parkeren	48
Groen	28
Hoogbouw	8
Locatie	12
Mening spoorzone	47
<i>Negatief</i>	15
<i>Positief</i>	32
Openbaar vervoer	8
Overige informatie	42
Ruim opgezet	16
Sociale mix	42
Voorzieningen	56
<i>Buurthuis of ontmoetingsruimte</i>	21
<i>Koffietentje</i>	11
<i>Sportschool</i>	3
<i>Winkels</i>	7
Zorgaanbieder	11

